

Odnos kriminalnih organizacija i obavještajnih struktura: slučaj Kine

Cerovečki, Antun

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, The Faculty of Political Science / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet političkih znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:114:066637>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-13**

Repository / Repozitorij:

[FPSZG repository - master's thesis of students of political science and journalism / postgraduate specialist studies / dissertations](#)

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Diplomski studij politologije

Antun Cerovečki

Odnos kriminalnih organizacija i
obavještajnih struktura: slučaj Kine

Diplomski rad

Zagreb, 2023

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Diplomski studij politologije

Odnos kriminalnih organizacija i
obavještajnih struktura: slučaj Kine

Diplomski rad

Mentor: doc.dr.sc. Robert Barić

Student: Antun Cerovečki

Zagreb

Rujan, 2023.

Izjava o izvornosti

Izjavljujem da sam diplomski rad „Odnos kriminalnih organizacija i obavještajnih struktura: slučaj Kine“, koji sam predao na ocjenu mentoru doc.dr.sc. Robertu Bariću, napisao samostalno i da je u potpunosti riječ o mojem autorskom radu. Također, izjavljujem da dotični rad nije objavljen ni korišten u svrhe ispunjenja nastavnih obaveza na ovom ili nekom drugom učilištu, te da na temelju njega nisam stekao ECTS-bodove.

Nadalje, izjavljujem da sam u radu poštivao etička pravila znanstvenog i akademskog rada, a posebno članke 16-19. etičkoga kodeksa Sveučilišta u Zagrebu.

Antun Cerovečki

Zahvala

Zahvaljujem mentoru doc.dr.sc. Robertu Bariću na pruženoj pomoći i usmjeravanju tijekom procesa izrade ovog diplomskog rada. Također na strpljenju.

Zahvaljujem Bruni koji mi je kroz zadnje mjesece uvažavao duge monologe o sadržaju ovog diplomskog rada.

Hvala i Nicoll, Leonardi, Vanesi, i svim ostalim prijateljima koji su učinili čitavo moje studiranje zabavnijim.

Hvala Michaelu i Winstonu koji su osigurali da ne pišem kinesku propagandu.

Također želim se zahvaliti Tei, koja me najviše motivirala tijekom sastavljanja ovog rada.

Za kraj, želio bih zahvaliti i svojim roditeljima radi razumijevanja, strpljenja i podrške koju su mi pružili, i koju pružaju i dalje.

1. Uvod	1
1.1 Metodologija	1
1.2 Sadržaj i struktura rada	2
2. Organizirani kriminal u međunarodnom djelovanju.....	3
2.1 Sjedinjene Američke Države i mafija.....	3
2.2 Uloga organiziranog kriminala u sukobima tijekom Hladnog rata	4
2.3 Uloga organiziranog kriminala u međunarodnim sukobima danas.....	5
2.3.1 Veze ruske države s organiziranim kriminalom	6
3. Kineski geopolitički ciljevi	7
3.1 Kineski suvremeni geopolitički ciljevi.....	8
3.1.1 Inicijativa „Jedan pojas, jedan put“ (JPJP)	9
3.1.2 Ujedinjena fronta (UF).....	10
3.2 Što su taktike sive zone?	11
3.2.1 Uporaba organiziranog kriminala u sivoj zoni	11
3.2.2 Taktike sive zone kojima se služi Kina.	12
3.2.3 Hong Kong	14
3.2.4 Tajvan	15
3.2.5 Palau.....	16
3.2.6 Indija.....	17
3.2.7 Australija i Novi Zeland.....	17
3.2.8 Sjedinjene Američke Države	18
3.2.9 Europa	19
3.3 Trendovi kineske upotrebe organiziranog kriminala u taktikama u sivoj zoni	19
4. Prijetnja organiziranog kriminala u Kini	20
4.1 Kratka povijest razvoja organiziranog kriminala u Kini	20
4.1.1 Kriminalne organizacije u Kini za vrijeme republike	20
4.1.2 KPK i rat protiv kriminalnih organizacija.....	22
4.1.3 Povratak organiziranog kriminala u Kinu.....	22
4.2 Preduvjeti za razvoj organiziranog kriminala u Kini.....	24
4.2.1 <i>Guanxi</i>	24
4.2.2 Utjecaj KPK na kinesko društvo.....	25
4.2.3 Politička-kriminalna mreža (PKM).....	26
4.2.4 Obilježja kineskih kriminalnih organizacija.....	27
4.3 Mjere Xi Jinpinga protiv organiziranog kriminala	28
5. Zaključak	30
6. Literatura:.....	32

1. Uvod

Ovaj rad istražuje kakve su karakteristike međuodnosa sigurnosnih struktura i kriminalnih organizacija Kine. Bavi se načinima na koje se kineske vlasti odnose prema kriminalnim organizacijama u međunarodnim odnosima i domicilno. Rad ističe dualni karakter kineskih vlasti, koje su spremne upotrebljavati kriminalne organizacije kao saveznike u vanjskopolitičkim strategijama, a istovremeno ih oštro suzbijati unutar granica Kine. Pritom se analiza temelji na autoritarnoj naravi kineske vlasti, koja podrazumijeva da je prioritet unutarnje politike očuvanje položaja vladajućih struktura. Ista autoritarna narav uvjetuje jaku centralizaciju državnih struktura, zbog čega će se u radu pojam sigurnosnog aparata Kine ispreplitati s pojmom državne vlasti.

1.1 Metodologija

Rad se temelji na podacima istraživanja iz područja kriminologije, sociologije, međunarodnih odnosa i sigurnosnih studija. Rad također odgovara i na pitanja geneze kriminalnih organizacija i razlike između kriminalnih organizacija i političkog sustava u Kini u odnosu na ostatak svijeta. Stoga istraživanje započinje analizom globalnog učinka kriminalnih organizacija na države i njihove suradnje u međunarodnom natjecanju. Definirani su i uvjeti pod kojima su države spremne surađivati s kriminalnim organizacijama, makar ograničeno.

Analizi međuodnosa kriminalnih organizacija i sigurnosnog sektora Kine pristupa se kroz analizu povijesnih slučajeva koji se razlikuju od globalnog konteksta. Ističu se specifična kineska obilježja koja uvjetuju razvoj kriminalnih organizacija. U analizi suvremenih odnosa Kine s kriminalnim organizacijama se rad bavi prvo vanjskom, a tek onda unutarnjom politikom Kine. Posebna pažnja se pridaje institucionalnim strukturama koje je Kina uspostavila kako bi proces širenja njezina utjecaja u međunarodnim odnosima bio što učinkovitiji. Promatra se utjecaj Kine na druge države u međunarodnom sustavu kroz uporabu kriminalnih organizacija kao posrednika. Potom se analizira kineski otpor domaćem organiziranom kriminalu i strategije autoritarnih kineskih vlasti koje organizirani kriminal vide kao ugrozu koja potkopava njihovu legitimnost.

1.2 Sadržaj i struktura rada

Istraživanje je podijeljeno na tri osnovna segmenta. Prvo se istražuje značaj organiziranog kriminala u međunarodnom djelovanju na globalnoj sceni. To uključuje analizu uzroka zbog kojih su države spremne surađivati s organiziranim kriminalom. Povijesni primjer kojim se rad bavi je projekt *Underworld*, projekt suradnje Ratne mornarice SAD-a s talijanskom mafijom tijekom Drugog svjetskog rata. Mornarica je mobilizirala kriminalce za obavještajno i špijunsko djelovanje, kako bi ponovo uspostavila kontrolu nad američkom zapadnom obalom kojoj su prijetile nacističke podmornice. Aparat projekta *Underworld* također je pomogao u pripremi operacije *Husky*, savezničke invazije na Siciliju. Ostali globalni primjeri kojima se rad bavi vezani su za tajne operacije američkih tajnih službi, te aktivnosti ruskih gangstera nakon završetka Hladnog rata. Slučaj ruskih gangstera može poslužiti za razumijevanje fenomena povratka organiziranog kriminala kao instrumenta djelovanja pojedinih država u posthladnoratovskom razdoblju.

Kina se analizira kroz promatranje njenih suvremenih geopolitičkih ciljeva i njihovih uzroka. Istražuje se Stoljeće poniženja kao motivirajući činilac kineskog međunarodnog djelovanja, i njegove posljedice na formiranje kineskih prioriteta u međunarodnom djelovanju. Nakon toga slijedi osvrt na institucionalne oblike kojima Kina promovira svoj položaj u međunarodnim odnosima, inicijativu „Jedan pojas, jedan put“ (JPJP) i Ujedinjenu frontu (UF). BRICS nije obuhvaćen u ovom radu. Slijedi analiza kineske uporabe taktika u sivoj zoni. Države koje se koriste kao primjeri kineske uporabe taktika u sivoj zoni su Tajvan, Australija, Novi Zeland, Indija, Palau, Sjedinjene Američke Države, države Europe te teritorij Hong Konga.

Organizirani kriminal unutar kineskog teritorija analiziran je na način da su predstavljena njegova specifična obilježja. Rad pokazuje kako su ta obilježja izravna prijetnja vlasti Kine. Istraživanje započinje kratkom povijesnom analizom kriminalnih organizacija Kine, pri čemu se posebno istražuje primjer Zelene bande. Dolaskom Komunističke partije Kine (KPK) na vlast 1949. godine započinje era nulte tolerancije na organizirani kriminal, koja završava tek ekonomskim otvaranjem Kine svijetu 80-ih godina 20. stoljeća. Istraživanje se nakon toga bavi prikazom preduvjeta za korupciju i organizirani kriminal u suvremenoj Kini. Zaključuje mjerama koje trenutna vlast poduzima u borbi protiv organiziranog kriminala.

2. Organizirani kriminal u međunarodnom djelovanju

Države oduvijek ograničeno surađuju s organiziranim kriminalom. Organizirane kriminalne grupe mogu državama služiti kao instrumenti u provedbi nacionalnih strategija, jer mogu djelovati u situacijama u koje se državne vlasti ne mogu izravno uplitati. Organizirani kriminal je najbolje definirati po Albaneseovoj definiciji kao: „kontinuirani kriminalni pothvat koji profitira od nezakonitih aktivnosti traženih od strane šire javnosti. Održava se uporabom nasilja, prijetnji, monopolističkom kontrolom aspekata društva ili tržišta i/ili korupcijom javnih dužnosnika.“ Kriminalne organizacije racionalno teže postizanju zarade, što ih odvaja od ideologije i čini boljim suradnicima država od, na primjer, terorističkih organizacija koje se ideološki suprotstavljaju državama (Da Costa, 2019; 10-11, 14-15, 18-20, Gurer, 2023; 8).

2.1 Sjedinjene Američke Države i mafija

Uvjete pod kojima je država spremna surađivati s organiziranim kriminalom najbolje je prikazati analizom operacije *Underworld*. Tijekom Drugog svjetskog rata, Sjedinjene Američke Države gubile su pomorsku bitku duž svoje zapadne obale. Treći Reich je podmornicama potapao američke trgovačke brodove. Obavještajni časnik američke mornarice Roscoe Mac Fall procijenio je da neprijateljske podmornice imaju opskrbnu liniju blizu američke obale, ali su svi njegovi pokušaji da prikupi podatke o toj opskrbenj liniji bili neuspješni. Mornarica se suočila s nepovjerenjem i šutnjom lučkih radnika, zbog čega se pojavila ideja o suradnji s talijanskom mafijom koja je imala kontrolu nad lukama. Ta ideja isprva nije bila popularna, ali nakon požara broda Normandije u New Yorku, mišljenja obavještajne zajednice su se promijenila (Newark, 2007; 83-97, Peduto, 2009).

U odluci o suradnji američke mornarice s mafijom pomogla je i činjenica da su američki mafijaši uglavnom bili antifašistički nastrojeni. Poznato je da su mnogi mafijaši sa Sicilije doselili u SAD, a Mussolinija su smatrali neprijateljem zbog sukoba fašističkog režima sa sicilijanskom mafijom. Operacija *Underworld* konačno je započela kada je mornarica osigurala pomoć utjecajnog lučkog reketara, Josepha „Socks“ Lanze, pripadnika kriminalne obitelji Luckyja Luciana. Lanza je organizirao obavještajnu mrežu u lukama, ali i na pučini, uz pomoć ribarskih flota. Ribarske flote imale su uspostavljenu radio vezu između brodova, te brodova s obalom. Kada je Lanzin utjecaj dosegao svoje granice, mornarica je stupila u izravan kontakt s Luckyjem Lucianom, nakon čega je Luciano dao nesuzdržanu podršku američkoj vojsci te dopustio Lanzi da koristi njegovo ime prilikom ujedinjenja američkog lučkog podzemlja (Da Costa, 2019; 27-29, Ezio, 2007; 40-66, Newark, 2007; 92-111, Peduto, 2009).

Nakon izuzetno uspješne obavještajne kampanje koja je odbila njemačke podmornice od američke obale, aparat operacije *Underworld* je mobiliziran za prikupljanje podataka o zoni invazije u operaciji *Husky*, savezničkom iskrcavanju na Siciliju. Lucky Luciano bio je posebno zainteresiran za tu operaciju jer se zona invazije preklapala s njegovim rutama krijumčarenja droge. Američkoj mornarici dao je podatke o sicilijanskim mafijašima koji bi bili spremni kao gerila pridružiti se savezničkoj invaziji, a čak je i ponudio da se osobno padobranom spusti u Siciliju. Tu ponudu je američka vlada odbila zbog negativnog javnog mnijenja koje bi izazvalo puštanje na slobodu kriminalca Lucianove reputacije (Newark, 2007; 125-131, Peduto, 2009).

Lokalno stanovništvo Sicilije Saveznike je dočekalo kao osloboditelje. Otpor invaziji tijekom operacije *Husky* je zbog suradnje s lokalnim gerilama i prethodno deportiranim kriminalcima bio nedovoljan. Nakon oslobođenja Palerma i ulaska američkih trupa u Messinu mornarica je spalila dokaze o suradnji s kriminalnim podzemljem, a Luciano je pušten na slobodu i deportiran zbog pomoći Americi tijekom rata (Newark, 2007; 152-165, Peduto, 2009). Tim događajem završava suradnja Saveznika s mafijom, unatoč tome što postoje mnoge teorije o daljnjoj savezničkoj političkoj podršci lokalnim sicilijanskim mafijašima. Istraživanja pokazuju da se radi isključivo o slučajnostima i lošem snalaženju savezničkih dužnosnika stacioniranih na teritoriju Sicilije. Na vlast su dolazili najistaknutiji antifašisti, a to su igrom slučaja bili mafijaši iz redova separatističke političke opcije Sicilije. Mafija je iskoristila politički vakuum da ostvari potpunu kontrolu nad tržištem, sva hrana je završavala na crnom tržištu, a zalihe koje su slali Saveznici često su preprodane (Newark, 2007; 186-202, 215-226, 288-294).

2.2 Uloga organiziranog kriminala u sukobima tijekom Hladnog rata

Tijekom Hladnog rata, organizirani kriminal se pokazao kao korisno sredstvo u neizravnim sukobima između dvaju blokova. SAD je koristio organizirani kriminal u borbi protiv gerila, komunističkih blokova i prokomunističkih sindikata. Pripadnici kriminalnih organizacija su korišteni kao plaćenici u političkim atentatima. Dobar primjer za to je neuspješni atentat Fidela Castra za koji je CIA unajmila dva talijanska mafijaša s kubanskim vezama. Kriminalne organizacije u Hladnom ratu su bile korištene u metodama specijalnog ratovanja, kao što je krijumčarenje droge ili sabotiranje logističkih mreža neprijatelja. Postoji dobro dokumentirana povijest suradnje CIA-e s kriminalnim organizacijama prilikom proizvodnje i transporta droga. Od 1950-ih do 1970-ih godina CIA je uzrokovala da područje Indokine postane žarište proizvodnje opijuma i heroina. Latinska Amerika, kao geostrateški značajan teritorij za vrijeme Hladnog rata, također je bila pod utjecajem američkih specijalnih operacija. U Nikaragvi je

Reaganova administracija podržala trgovanje drogom pod uvjetom da se karteli suprotstave ljevičarskoj vlasti Nikaragve. Na isti način je utjecaj SAD-a proširen i na područje Kolumbije, Kostarike i Paname. Važnost kriminalnih organizacija tijekom Hladnog rata proizlazi uvelike iz činjenice da su bile sposobne naštetiti neprijatelju, a da ne izazovu veći oružani sukob (Blum, 1996, Da Costa, 2019; 33, 65, Maier, 2018; 2-4, 6-7).

2.3 Uloga organiziranog kriminala u međunarodnim sukobima danas

Nakon Hladnog rata javna percepcija o organiziranom kriminalu u zapadnim demokracijama pogoršala se zbog rata protiv droga i rata protiv terora. Sjedinjene Američke Države su izgubile osnovni motiv koji je do tada uvjetovao njihovu suradnju s kriminalnim organizacijama. Organizirani kriminal se prilagodio toj promjeni i počeo se odvajati od matičnih država. Kriminalne aktivnosti su poprimile internacionalni karakter, a danas je transnacionalni organizirani kriminal (TOK) ozbiljna nevojna prijetnja globalnoj ekonomiji i sigurnosti. Svojim djelovanjem destabilizira međunarodni poredak, koji je zbog ekonomske međuovisnosti, izostanka direktno suprotstavljenih saveza, i pojave velikog broja nedržavnih aktera, sam po sebi kompliciran (Da Costa, 2019; 39-40, Gurer, 2023; 8, Wang, 2013; 6).

Autoritarni režimi skloni su iskoristiti kompleksnu međunarodnu situaciju kako bi pomoću TOK grupa ostvarili stratešku prednost nad svojim suparnicima. Također, autoritarni režimi razvijaju odnose s kriminalnim organizacijama kako bi ostvarili bolju kontrolu nad domaćim stanovništvom. Taj je međuodnos obično uvjetovan korupcijom državnog aparata, a opstaje sve dok kriminalne organizacije ne ugrožavaju legitimitet autoritarnog režima. Radi se o pojavi koja treba biti bolje istražena, s obzirom na to da autoritarne države suradnjom s kriminalnim organizacijama pristupaju međunarodnom natjecanju na način za koji demokratski sustavi nemaju spreman odgovor (Gurer, 2023; 4-8, Unodc.org, 2019; 18-19).

Unatoč tome što tvrda moć u međunarodnom djelovanju ne gubi na značaju, primjena meke moći postaje sve važnija. Posrednički ratovi uporabom nedržavnih aktera smatraju se normom, ne iznimkom u suvremenom međunarodnom natjecanju. Prema dostupnim izvorima, dvije autoritarne države koje surađuju s kriminalnim organizacijama su Rusija i Kina, i čine to na različite načine. Kina ne dolazi u izravan konflikt s međunarodnim poretom jer od njega ima izravnu korist. Na primjer, kineski poduzetnici s vezama u kineskoj vlasti zloupotrebljavaju mehanizme međunarodnog ekonomskog sustava kako bi se nezakonito obogatili. Rusija se, s druge strane, postavlja u poziciju žrtve u odnosu na suvremeni međunarodni poredak, koji,

ruske vlasti tvrde, onemogućuje razvoj ruskog društva i ekonomije (Gurer, 2023; 5-8, Da Costa, 2019; 45).

2.3.1 Veze ruske države s organiziranim kriminalom

Sovjetski Savez je tijekom Hladnog rata financirao, štutio i naoružavao teroriste na Zapadu putem kriminalnih mreža. Čeka (a kasnije NKVD/KGB) je koristila domaće gangstere radi ostvarivanja kontrole nad stanovništvom, a o njima je ovisio i rad Gulaga. Nakon raspada Sovjetskog Saveza i posthladnoratovske stabilizacije Rusije, Putinov režim je ponudio ruskim kriminalnim organizacijama dogovor po kojemu oni ne bi bili neprijatelji države sve dok je ne sramote ili joj ne naštete. Većina gangstera bila je zadovoljna tom ponudom, unatoč tome što nije značila da će ih zakon sasvim ignorirati. Dogovor je stvorio preduvjete za daljnju suradnju ruskog režima s organiziranim kriminalom. Rusko kriminalno podzemlje ubrzo je postalo instrument ruske politike. Vanjskopolitički ciljevi za koje ruski režim upotrebljava kriminalne organizacije uključuje podršku stranim europskim bandama, pranje novca, trgovanje ljudima i dobrima, te političke atentate (Galeotti, 2017, Galeotti, 2019).

Primjeri vanjskopolitičkog djelovanja Rusije koji uključuju korištenje kriminalnih organizacija su, primjerice, politički atentat na grupu Čečena u Turskoj od strane dvojice ruskih gangstera, ili mobilizacija kriminalnih hakera. Nezavisnim hakerima koje uhvati, Rusija nudi mogućnost rada u kampanjama ometanja i špijunaže u zamjenu za oslobođenje od optužbi. Značajan pojam je i *criminterna*, kriminalna internacionala, koja označava kriminalce koji volontiraju za fizičko provođenje ciljeva režima. Trenutno su aktivni u ukrajinskom Donbasu, gdje se bore na strani ruskih napadača. Bave se uglavnom obavještajnim djelovanjem i stvaranjem crnog novca, novca koji se ne može povezati s državom, ali joj stoji na raspolaganju za financiranje projekata. Taj novac koriste i ruske tajne službe u svojim operativnim budžetima (Galeotti, 2019).

Premda je stupanj suradnje ruskog režima i ruskih kriminalnih organizacija visok, suradnja ima i svojih negativnih strana. Država i kriminalne organizacije se uzajamno iskorištavaju, a daljnja korupcija političkog sustava bi mogla dovesti do toga da organizirani kriminal izmakne kontroli. Sustav je svjestan toga, pa kriminalne organizacije nikada ne koristi kao presudan faktor u operacijama, nego samo kao pomoćno sredstvo kada je to potrebno. Tim više što su gangsteri često individualno nezgodni i nepovjerljivi suradnici (Galeotti, 2019).

3. Kineski geopolitički ciljevi

Kao što je već spomenuto, Kina i Rusija različito pristupaju međunarodnom poretku. Različiti pristup proizlazi iz različitih iskustava i kulturoloških značajki. Slijedi analiza kineskog pristupa temeljena na nacionalnoj povijesti i poziciji u međunarodnom poretku. Ova analiza služi kao uvod u daljnju raspravu o temi rada, međudnosima kriminalnih organizacija i vlasti u Kini.

U tradicionalnoj kineskoj predaji, kineski car je smatran osobom bliskom bogovima, u mnogočemu i ravan bogovima, i percepcija u Kini se temeljila na tome da mu niti jedan drugi vladar ne može biti ravnopravan. Taj stav je ukorijenjen u kineskom izrazu *tianxia*, koji u doslovnom prijevodu znači „(sve) pod Nebesima“, i označava koncept prema kojem čitav fizički svijet, ili u metafizičkom smislu svijet smrtnika, pripada kineskom caru i njegovim slugama. Preslikano na začetke suvremene političke teorije u Kini, kineski mislioci su izvorno smatrali da kineski car vladarima izvan kineskog teritorija daje svojevrsni „Nebeski mandat“, to jest da je izvor svake vlasti ili moći nad teritorijem proizašlo iz njegova odobrenja (Zhao, 2023; 120-121).

Geostrateška vizija Kine povijesno se temeljila na primatu kineskog cara, a samim time i carstva, u odnosu na okolne teritorije. Taj primat je za posljedicu imao da su i stanovnici i vlasti Kineskog Carstva strance smatrali neciviliziranim barbarima, što je jedan od dominantnih razloga zašto se Kinesko Carstvo za vrijeme vladavina dinastija Ming i Qing (15.-19. stoljeće) okrenulo izolacionizmu. Drugi dominantan razlog izolacionizma bilo je ograničenje trgovine, uzrokovano visokom stopom piratstva kineskih trgovačkih plovila. Iz strateške pozicije, taj je potez ujedno bio i ekonomski udarac Japanu, koji je tada ovisio o kineskom uvozu (Costanzo, 2019; Kaufman, 2010; 6).

Izolacionističko razdoblje Kineskog Carstva trajalo je do sredine 19. stoljeća, kada se Kina morala ponovo otvoriti zbog vanjskih utjecaja. Tijekom tog višestoljetnog razdoblja zatvorenosti se odnos snaga drastično promijenio. Stranci koje su Kinezi smatrali nazadnima su se neprekidno razvijali dok je kineska civilizacija stagnirala, i nakon izvještaja lorda Georgea McCartneyja, kojeg je britanska krana poslala u diplomatsku misiju, zapadnim silama je postalo jasno da je Kina povoljan teritorij za ekspanziju. McCartney je naglasio da će Kina „vjerojatno biti bespomoćna ako je se suoči sa zapadnom prisilom“. Od tada su zapadne sile počele promatrati Kinu kao novo potencijalno tržište za zapadna dobra, ali i izvor dobara do kojih je bilo teško doći (Costanzo, 2019).

Uskoro su zapadne sile, predvođenje Britanijom, počele inzistirati da Kina otvori svoje tržište svijetu. Britanci su već u prvoj polovici 19. stoljeća počeli krijumčariti opijum u kineske luke¹ s namjerom da novi teritorij padne pod njihov utjecaj. To je krijumčarenje eskaliralo u dva Opijumska rata (1839.-1842. i 1856.-1860.), tijekom kojih je Kinesko Carstvo poraženo, poniženo, i otuđen mu je teritorij Hong Konga. Do završetka Drugog opijumskog rata Kinesko Carstvo je bilo prisiljeno otvoriti većinu svojih luka zapadnoj trgovini, a sam teritorij Carstva našao se nadomak toga da bude podijeljen kao plijen među kolonijalnim silama. Podjelu je spriječio američki državni tajnik John Hay, koji je uspio dogovoriti politiku otvorenih vrata, po kojoj bi sve kolonijalne sile mogle jednako trgovati sa svim dijelovima Kine, poštujući njen integritet (Costanzo, 2019).

Razdoblje sloma pod zapadnim utjecajem duboko je uvriježeno u suvremenu kinesku kulturu kao Stoljeće poniženja (1839.-1949.), i polazišna je točka u razumijevanju kineskih ciljeva u odnosu na međunarodnu zajednicu. Kina izvlači pouke iz Stoljeća poniženja, i stoga u međunarodnom djelovanju nastoji spriječiti situaciju u kojoj bi ponovo potpala pod utjecaj vanjskih sila. Kada je 1949. godine Komunistička Partija Kine (KPK) pobijedila u građanskom ratu, Mao Tse-Tung istaknuo je primarni cilj kineskih elita da porade na unutarnjem uređenju Kine, kako bi se mogla neovisno natjecati na međunarodnoj sceni (Kaufman, 2010; 11, 26-28). Premda su metode i ciljevi kineskih vlasti od tada do danas postale sofisticiranije, taj je oprez zbog povijesne traume i dalje vidljiv u vanjskom djelovanju Kine i širenju utjecaja kroz nekonvencionalne, subverzivne metode.

3.1 Kineski suvremeni geopolitički ciljevi

Kina se pokušava predstaviti globalnoj zajednici u najboljem svjetlu, unatoč tome što se radi o autoritarnom sustavu (Gurer, 2023; 4). Geopolitičke ciljeve koje Narodna Republika Kina (NKR) ima najbolje je shvatiti kroz analizu međunarodnih aktivnosti kojima Kina posvećuje vrijeme i resurse. Dolazak Xi Jinpinga na čelo KPK doveo je do značajne promjene kineskog percipiranja međunarodnih odnosa. Kina se još od kraja 1980-ih godina i ekonomskog otvaranja počela intenzivnije uključivati u međunarodni poredak, ali pod vodstvom Xi Jinpinga je u prvi plan doveden osnutak inicijative „Jedan pojas, jedan put“ (*Belt and Road Initiative*), te revitalizacija Ujedinjene fronte. Ta dva projekta imaju velik broj sastavnica, ali ovaj rad će se posvetiti primarno njihovim ulogama u promoviranju kineskih interesa u svijetu, to jest

¹ Velika Britanija je uvozila velike količine čaja iz Kine, što je izazivalo velike troškove i deficit srebra. Kako bi izjednačila trgovinsku neravnopravnost, počela je preko Indije izvoziti opijum u Kinu. Cilj toga je bio stvoriti ovisnost kineskog stanovništva i time stvoriti tržište za izvoz koje bi pokrilo troškove uvoza čaja. Kineski otpor je uzrokovao daljnje sukobe oko kontrole nad kineskim lukama, i dva Opijumska rata (Pletcher, 2023).

promocijom i zaštitom interesa KPK. Oba projekta će prvo biti uvodno prezentirana, kako bi njihove uloge u ciljevima kineske vanjske politike bile što jasnije. Potom će se rad osvrnuti na šire primijenjene metode kojima se Kina služi, a koje uključuju i ova dva projekta. Prilikom analize metoda, naglasak će biti stavljen na kinesku uporabu taktika u sivoj zoni prema susjednim zemljama.

3.1.1 Inicijativa „Jedan pojas, jedan put“² (JPJP)

Pokrenuta 2013. godine, ova razvojna strategija kineske vlade isprva je bio vrlo uspješan projekt širenja kineskog utjecaja. Širenje utjecaja postignuto je uspostavom novih normi u međunarodnoj trgovini, primarno uključenjem zemalja u razvoj u kinesku tržišnu mrežu. Može se reći da je takvo djelovanje promoviralo drugačije odnose u svijetu, čime je ugrožavalo etablirani zapadni *status quo*. Zbog toga su zapadne sile bile primorane povećati svoju uključenost u regionalnu ekonomiju i sigurnost. To je promoviralo osjećaj globalnog suparništva, osobito u Indo-pacifičkoj regiji (Zhexin, 2018; 328).

JPJP je početno prezentiran kao široko definiran projekt koji se temeljio na pet prioriternih područja: koordinaciji politika, povezanosti država, otvorenoj trgovini, financijskoj integraciji, te povezivanju naroda. Radi se o ekonomskoj viziji, konceptu bez jasno razrađenih ciljeva koji pokazuje težnju Kine za suradnjom s drugim akterima međunarodnog poretka (Zhexin, 2018; 329). S preko 100 država i nevladinih organizacija učlanjenih u inicijativu unutar prvih nekoliko godina njene aktivnosti, JPJP bilježi značajna postignuća u izgradnji infrastrukture, tržišne i financijske suradnje, te kulturne razmjene. Projekt je u svojim začetcima doprinio ekonomskom i socijalnom razvitku svih zemalja članica, i KPK ga je koristio kao simbolički prikaz pozitivnog utjecaja koji bi Kina mogla imati na svijet (Zhexin, 2018; 331).

Premda zapadne države JPJP vide kao prijetnju stabilnosti svjetskog poretka zbog širenja kineskog utjecaja i izostanka konkretno definiranih ciljeva, kineske vlasti ga promoviraju kao otvoren, legitiman ekonomski projekt NRK. Tvrde da JPJP ne zadire u pitanja politika drugih zemalja ili sigurnosti, nego se koncentrira samo na stvaranje povoljnog okruženja za daljnji razvoj Kine kroz međunarodnu suradnju (Zhexin, 2018; 332-336). Ipak, JPJP je posljednjih godina suočen s brojnim problemima. Istraživanja su pokazala da 35% projekata JPJP ima poteškoće s korupcijom, kršenjem zakona o radu, kršenjem zakona o zaštiti okoliša i prosvjedima. Također je u zemljama poput Kameruna, Kazahstana i Kosta Rike zabilježen niz projekata kojima naručitelji nisu bili zadovoljni. Kina je počela koristiti JPJP za vršenje

² *Belt and Road Initiative* (BRI)

političkog utjecaja kroz uporabu meke moći nad siromašnijim državama u razvoju. Postoji niz dokumentiranih slučajeva, osobito u Africi, gdje su građevinski fondovi JPJP korišteni za financiranje izbornih kampanja. Zbog tih problema, ali i drugih međunarodnih uvjeta, mnogim je članicama JPJP postalo teško održati blisku vezu s Pekingom, a sam projekt gubi svoju stratešku vrijednost (Gurer, 2023; 6, Stanway, 2021).

3.1.2 Ujedinjena fronta (UF)

Ujedinjena fronta je politička strategija KPK koja uključuje mreže grupa i pojedinaca koji se nalaze pod izravnom kontrolom KPK i promoviraju njene interese. U Kini je Ujedinjena fronta u praksi krovna organizacija sigurnosnog sustava, upravo zbog mogućnosti prikupljanja podataka iz velikog broja raznolikih izvora. Originalno je nastala odmah nakon pobjede KPK u kineskom građanskom ratu i služila za zaštitu kineskih nacionalnih interesa, ali njen opseg i značaj su porasli pod upravom Xi Jinpinga. Xi je dodatno centralizirao mrežu Ujedinjene fronte, te u njen rad obuhvatio pitanja religijskih skupina, etničkih skupina, i kineske dijaspore (Fpri.org, 2018; 1-2, Joske, 2020; 4-6).

Rad Ujedinjene fronte proteklih godina možemo razumjeti kao aktivnost progresivnog širenja utjecaja na nove saveznike KPK, koji onda služe da bi ojačali i proširili utjecaj Kine izvan njenih granica. Odjel za rad UF (*United Front Work Department, UFWD*) je odbor zadužen za provedbu i koordinaciju rada UF. Sustav Ujedinjene fronte za koji je UFWD odgovoran obuhvaća širok raspon grupa, od agencija i poslovnih aktera do visokih učilišta i istraživačkih instituta, ujedinjenih pod vodstvom Partije. Xi Jinping je Ujedinjenu frontu opisao kao prvenstveno „rad na ljudima, manipulaciju elita i relevantnih organizacija kako bi se oblikovao diskurs povoljan za KPK“ (Joske, 2020; 6-9).

Važno je razumjeti da je Ujedinjena fronta od svojih začetaka vrlo duboko integrirana u kinesko obavještajno djelovanje. Obavještajne agencije Kine pomažu pri radu Ujedinjene fronte i iskorištavaju podatke prikupljene tijekom tog rada. Može se reći da su mreže, status, i odnosi izgrađeni tijekom rada Ujedinjene fronte kamen temeljac kineskog obavještajnog djelovanja (Joske, 2020; 14-15). Za razliku od JPJP koju kineske vlasti pokušavaju predstaviti kao nevinu ekonomsku međunarodnu inicijativu, Ujedinjena fronta poznata je po primjeni taktika sive zone u svom djelovanju, osobito u utjecanju na političke sustave susjednih zemalja u korist Kine.

3.2 Što su taktike u sivoj zoni?

Taktike sive zone su široko shvaćene kao aktivnosti kojima država nameće svoj utjecaj, a da ne uzrokuje otvoreni sukob. Pritom valja napomenuti da su te aktivnosti invazivnije od normalnog međunarodnog djelovanja, osobito u ekonomskoj i diplomatskoj sferi (RAND, 2022; 1). Radi se o nizu učinkovitih metoda postizanja političkih ciljeva u međunarodnom sustavu koji je od polovice prošlog stoljeća do danas postao znatno kompliciraniji. Zbog ekonomske međuovisnosti, ali i sofisticiranije podjele moći, indirektna strategija sukobljavanja postale su najbolje opcije za ostvarivanje partikularnih interesa međunarodnih aktera. Postalo je sve teže identificirati koja se sve djelovanja mogu smatrati vođenjem rata. Ratovi koji umjesto oružane moći u prvi plan stavljaju uporabu meke moći i mogućnosti poricanja upletenosti postali su dominantna metoda sukobljavanja u međunarodnim odnosima (Azad, Haider i Sadiq, 2023; 83-84).

Taktike u sivoj zoni je, prema Američkom zapovjedništvu za specijalne operacije, najbolje definirati kao „interakcije natjecateljske naravi između ili unutar državnih i nedržavnih aktera koje se nalaze negdje između tradicionalne dualnosti rata i mira. Karakteriziraju ih nejasnoća oko prirode konflikta, netransparentnost sukobljenih strana, ili nesigurnost oko relevantnih političkih i pravnih okvira“ (Azad, Haider i Sadiq, 2023; 88). Osnovni instrument taktika u sivoj zoni su posrednici i peta kolona, agenti bez obilježja koji time agresorskoj strani ostavljaju prostor za poricanje uključenosti u sukob. To uključuje i posredničko ratovanje, kibernetičke hakverske napade, te uporabu kriminalnih organizacija i kriminalnih mreža. Česta je uporaba i salama taktike, postupnog pomicanja granica onoga što će napadnuta strana tolerirati. Informacijske operacije, osobito one propagandne, također su dobile na važnosti s razvojem informacijskih tehnologija. Zajedničko svim ovim metodama je da se napadnutu stranu dovede u dilemu oko toga treba li reagirati na napade i riskirati veći sukob ili ne (Azad, Haider i Sadiq, 2023; 86, 88-92).

3.2.1 Uporaba organiziranog kriminala u sivoj zoni

Kao što je već uvodno rečeno, transnacionalni organizirani kriminal (TOK) je značajan faktor destabilizacije koji postaje sve veća ugroza međunarodnom poretku. Veze između TOK grupa i javnih dužnosnika dio su isprepletene konstelacije problema u analitičkim istraživanjima država i sukoba. Dosad je transnacionalni organizirani kriminal istraživan unutar konteksta negativne pojave koja utječe na regionalne konflikte na način da uzrokuje globalne ekonomske posljedice. Prema autorima, danas postaje nužno uvesti dodatni pristup istraživanju TOK,

pristup koji bi uzeo u obzir da je organizirani kriminal koristan instrument autoritarnih država u novoj eri strateškog natjecanja. Dodatnu važnost ovom pristupu pridaje i činjenica da obrazac suradnje s TOK nije izoliran samo na autoritarne države. Elite su pokazale da mogu surađivati s organiziranim kriminalom i kada se demokratski poredak nađe u krizi (Gurer i Strat, 2023; 1-2, 4).

3.2.2 Taktike sive zone kojima se služi Kina.

Kina taktike u sivoj zoni vidi kao prirodnu ekstenziju načina na koje države mogu iskoristiti i ostvariti svoju (nad)moć nad drugim državama. Cilj kineskih taktika u sivoj zoni je staviti druge države, osobito susjedne, pod utjecaj Pekinga. Poželjno je da elite tih država djeluju u skladu s interesima KPK. Širenje utjecaja odvija se tako da ne izazove sukobe niti zazor. Kineskim suparnicima osobito je teško analizirati i reagirati na kineske taktike u sivoj zoni jer ih Kina izuzetno široko primjenjuje i teško je objektivno definirati prioritete. Ipak, moguće je definirati neke od trendova koji se preklapaju s kineskim geostrateškim interesima, koji onda olakšavaju razumijevanje mehanizama koji pokreću kineske taktike u sivoj zoni. Sve kineske taktike u sivoj zoni imaju za cilj postići pogodnije vanjsko okruženje za kineski razvoj kroz promjenu regionalnog *statusa quo* u korist Kine. To se postiže u četiri domene; kroz bilateralni utjecaj na države, integraciju vojske i neregularnih vojnih jedinica, ispreplitanje vojnog razvoja i ekonomskog rasta, te utjecaj na prava i regulacije u susjednim zemljama koji omogućuju Kini da si priskrbi strano osoblje i sredstva (što podrazumijeva širenje UF sustava) (Azad, Haider i Sadiq, 2023; 84, RAND, 2022; 2, 4).

Ujedinjena fronta je, kako je već spomenuto, temeljni akter u tom djelovanju. Taktike Ujedinjene fronte su raznolike, ali primarno su fokusirane na korištenje prominentnih figura drugih država za svoje ciljeve, stvaranje novih saveznika kroz korupciju, ili diskreditiranje neistomišljenika. Budući da se Kina trudi očuvati ugled u svijetu, djelovanja UF uglavnom su tajna, a agenti i simpatizeri UF obično poriču svaku povezanost s KPK kada budu uhvaćeni. Upravo ta usmjerenost na ljude umjesto na sustave daje UF veći manevarski prostor za postizanje svojih ciljeva kroz uporabu taktika u sivoj zoni; ekonomsku špijunažu, krađu tehnologije, te prikupljanje obavještajnih podataka (Joske, 2020; 19-20, 28-29)..

Što se tiče etničkih kineskih skupina i zajednica izvan Kine, cilj UF je konsolidirati ih u homogenu patriotsku grupu ujedinjenu pod vodstvom KPK (Joske, 2020; 19-20, 28-29). U te

zajednice je uključena i globalna mreža kineskih studenata, koji su kroz Konfucijeve institute³ nadzirani od strane KPK, a potiče ih se da potkopavaju akademske slobode i slobode izražavanja, osobito po pitanju ljudskih prava na Tibetu ili nezavisnosti Tajvana. Studenti su poticani na druženje isključivo unutar svojih krugova i skloni su prijavljivati disidente unutar svojih zajednica. Osobito popularan i dobro dokumentiran trend koji je u zadnje vrijeme postao zloglasan na društvenim mrežama su snimke kineskih studenata kako uništavaju zidne mozaike podrške Tibetu, Tajvanu, Hong Kongu ili Ujgurima na kampusima zapadnih sveučilišta (Hartman, 2020, Joske, 2020; 28-30, Young, 2019).

Naposljetku, Kina je prikriveno povezana i s najmanje četiri aktivnosti povezane s transnacionalnim organiziranim kriminalom, mada poriče svaku optužbu. Radi se o trgovini narkoticima, krađi intelektualnog vlasništva, ilegalnom trgovanju ugroženim biljnim i životinjskim vrstama, te trgovini ljudima. U to kriminalno djelovanje uključeni su i nezakoniti tokovi novca koji ga financiraju. Jasno je da su to sve aktivnosti koje se ne mogu odvijati bez barem prešutne suradnje Kine. Pritom valja naglasiti da transnacionalne kriminalne organizacije uključene u ove kriminalne aktivnosti nisu nužno etnički kineske. Osobito u kontekstu trgovine narkoticima, ne postoji kineska domicilna kriminalna organizacija s kapacitetom za takvu aktivnost. Kineske kriminalne organizacije služe više za razvoj političkog kapitala kroz korupciju stranih javnih dužnosnika i promociju kineskih političkih, ekonomskih, i drugih strateških interesa (Azad, Haider i Sadiq, 2023; 97-98, Da, Costa, 2019; 60-61, Gurer i Strat, 2023; 3, Wang, 2013; 11).

Na geostrateškoj razini, Kina je sklona koristiti strane grupe ili zajednice simpatizera KPK povezane s kriminalnim podzemljem. Surađuje s njima primarno u sukobima oko međunarodnih normi, prava i vrijednosti koje diktira Zapad. Istovremeno pokušava steći nove saveznike i partnere, povećati sustav Ujedinjene fronte. Posljednje za što Kina koristi strane kriminalne grupe je prikupljanje podataka vezanih za protuterorističko djelovanje i tehnološki razvoj konkurenata (Lin i dr., 2022; 195) Nakon prezentacije svih mjera koje je Kina spremna poduzeti u međunarodnom djelovanju, slijedi analiza slučajeva u kojima je Kina koristila taktike u sivoj zoni, osobito uz uporabu kriminalnih organizacija, na druge države.

³ Međunarodna mreža javno obrazovnih i kulturalnih programa koje financira kineska vlast. Službena im je svrha širiti kineski jezik i kulturu, te facilitirati kulturnu razmjenu. Optužuje ih se da su oblik meke moći KPK, i da na kampusima utječu na akademske slobode u korist kineskih narativa (sceei.fsi.stanford.edu, 2022).

3.2.3 Hong Kong

Prije nastavka rasprave, valja napomenuti da ovaj rad ne pridaje nikakav ideološki primat niti jednom od stavova vezanih za unitarizam ili segmentiranost kineskih teritorija. Hong Kong se u ovom slučaju analizira kao teritorij odvojen od NRK zbog povijesnih značajki i praktičnih razloga, poput prisutnosti carina. Nakon pobjede u kineskom građanskom ratu, KPK je uvela politiku nulte stope tolerancije na djelovanje organiziranog kriminala, što je većinu kineskih kriminalnih organizacija ili uništilo ili primoralo da napuste teritorije pod utjecajem KPK. Stoga su kineske kriminalne organizacije primarno prebjegle u Hong Kong i Tajvan, ali i u ostale zemlje Indo-pacifičke regije. Ironično, time su se kineske kriminalne organizacije uspješno pozicionirale kao potencijalni budući vanjski suradnici Kine. Unatoč domicilnoj averziji, Kina je otvorena suradnji s podzemljem na ostvarenju vanjskopolitičkih interesa. Povratak Hong Konga pod kineski suverenitet 1997. godine je savršen primjer toga, jer se tada pokazalo koliko se ustvari Kina oslanja na kriminalno podzemlje (Cole, 2018; 1, Cole, 2021; 58).

Mreža agenata, od kojih su mnogi bili povezani s kineskim obavještajnim aparatom, odmah je nakon predaje Hong Konga počela oblikovati političko i društveno okruženje u korist Kine. Kontrolu nad okruženjem uglavnom su uspostavili kroz osobne konekcije državnih službenika i lokalnih gangstera, a održavali nasiljem nad prodemokratskim aktivistima, novinarima, i drugim neprijateljima KPK. Osobito krvav slučaj nasilja nad aktivistima dogodio se 2014. godine, kada je grupa od 200-tinjak gangstera, pripadnika dvaju frakcija trijada, infiltrirala kamp prosvjednika iz pokreta *Occupy Central*. Pokret je dobivao medijsku pozornost kao miran pokret civilnog neposluha, a gangsteri su napali prosvjednike s ciljem da izazovu nasilnu reakciju, i time delegitimiraju pacifističku narav pokreta (Cole, 2018; 1-2, Cole, 2021; 58-59, Gurer i Strat, 2023; 3).

U Hong Kongu su trijade po definiciji kriminalna organizacija koja se bavi podjednako i zakonitim i nezakonitim poslovima. Kina ih koristi kao nacionalističko sredstvo i jedan od instrumenata kontrole nad teritorijem Hong Konga. Izvori pokazuju da su „sve grupe trijada u Hong Kongu patriotske i slijede zapovijedi države“ (Broadhurst, 2012; 158, Purbrick, 2019; 317). Sukobi s prodemokratskim prosvjednicima, kontrola javnog mišljenja i utjecaj na tržište su dokazi o suradnji centra KPK u Pekingu i simpatizera iz redova zakonodavaca i policije u Hong Kongu s pripadnicima kriminalnih organizacija. Čini se da su proteklih desetljeća

frakcije trijada iz Hong Konga priznate, ili su bar postale prihvatljive, kao dio sustava Ujedinjene fronte (Chin i Godson, 2006; 18-19, Cole, 2021; 59, Purbrick, 2019; 318-319).

3.2.4 Tajvan

Tajvan je uvjerljivo najveća meta svih vrsta kineskog specijalnog ratovanja i taktika iz sive zone. Jedina je od meta kineskog specijalnog ratovanja u kojoj Kina koristi domicilne kriminalne organizacije da bi stvorila socijalni i politički pritisak iznutra, osobito od 1980-ih godina kada su se Kina i Tajvan konačno trgovinski povezali. Pomoću kriminalnih organizacija Kina pokušava stvoriti podjele u društvu i kaos u državi, ali i prijetiti elementima suprotstavljenima Peking. Mete kriminalnih organizacija u tajvanskom društvu su samonikli pokreti, to jest pokreti temeljeni na političkoj, ekonomskoj, ili regionalnoj bazi. Radi se primjerice o zajednicama ribara, poljoprivrednika, vjernicima vezanim za lokalne hramove ili bilo kojim drugim skupinama koje zbog zajedničkih obilježja dijele zajednički interes (Cole, 2021; 58, Gurer i Strat, 2023; 3, Lin i dr, 2022; 158, 186). Kina nije suzdržana oko korištenja kriminalno povezanih političkih posrednika kako bi potkopala tajvanski demokratski poredak. Pritom se ne radi o izravnom napadu na demokraciju, nego iskorištavanju njezine uključenosti za promociju nedemokratskih stavova koji bi ju uništili iznutra (Cole, 2021; 59-60, Fpri.org, 2018; 4, Lin i dr, 2022; 48).

Najpoznatija stranka koja djeluje na Tajvanu, a surađuje s kineskim vlastima, je Stranka za promociju unifikacije Kine (SPUK). Predsjednik SPUK-a je Chang An-Lo, poznat i pod nadimkom Bijeli Vuk, jedan od zloglasnih vođa *Bamboo ganga*, frakcije trijada iz Hong Konga (Cole, 2018; 2-3, Lin i dr, 2022; 48). Od službenog osnutka 2005. godine, SPUK se aktivno bavi širenjem unifikacijske propagande KPK na Tajvanu. Nakon kratkog egzila u NRK, Chang An-Lo se vraća na Tajvan 2013. godine, a djelovanja SPUK-a od tada postaju znatno agresivnija. Taktike koje SPUK primjenjuje počinju uključivati sve više nasilja i zastrašivanja ideoloških protivnika, a stranka također, istraživanja pokazuju, od tada pruža podršku nasilnim prosvjednicima koji predstavljaju druge političke pozicije. Koristeći svoj položaj političke stranke kao legitimacijski faktor koji ograničava negativne reakcije ostatka sustava, SPUK vrbuje delinkvente u svoje aktivističke redove, a zabilježen je i trend suradnje s frakcijama trijada iz Hong Konga (Chin i Godson, 2006; 7, 19, Cole, 2018; 2-3, Cole, 2021; 61-62, 64-67).

U zadnje vrijeme je porast krijumčarenja oružja potencijalan znak spremnosti trijada, a samim time i SPUK-a, na političko nasilje. Zato što je SPUK-ov narativ „jedna država dva sustava“

predvidljivo nepopularan na Tajvanu, stranka je vrlo ograničena u svom demokratskom djelovanju. Kao glavni zastupnik interesa KPK na Tajvanu, postoji stvarna opasnost da će SPUK primijeniti silu u političkom sukobu. Ciljane glasačke demografije SPUK-a su mladi iz centralnog Tajvana, najsiromašnijeg dijela teritorija. SPUK također uživa podršku lokalnih hramova i njihovih sljedbenika, koji su često vezani za lokalne bande, te prethodno spomenutih samoniklih pokreta. Pritom treba spomenuti i Crvenu partiju, koja je satelit KPK na Tajvanu koji je nastao da ujedini sve tajvanske ribare i farmere. Crvena partija aktivno surađuje sa SPUK-om (Cole, 2021; 72-77, 82).

Unatoč prijetnji od političkog nasilja koju predstavljaju navedene aktivnosti SPUK-a, najveća dilema iz perspektive regulatornog aparata Tajvana trenutno je pitanje financija SPUK-a. Rad SPUK-a ilegalno financira Kina, a povezanost SPUK-a s trijadama osigurava da stranka može zaobići regulatorna ograničenja koja bi to spriječila. Radi se o taktici u sivoj zoni koja ispreplitanjem političke stranke s kriminalnim podzemljem garantira da kriminalne organizacije mogu preuzeti krivnju za kriminalno djelovanje stranke, u ovom slučaju SPUK-a. Cijelu situaciju dodatno komplicira i sigurnosna dilema, po kojoj su sigurnosne službe Tajvana primorane ignorirati dio kriminalnih aktivnosti, jer su im kriminalne organizacije koje se njima bave potrebne kao saveznici u protuobavještajnom djelovanju (Cole, 2021; 78-80, 86-87, Da Costa, 2019; 81).

Kina u svom širenju utjecaja na Tajvan koristi i taktike koje ne uključuju posredničko djelovanje. Potkupljuje i financijski nagrađuje podobne političke i ekonomske elite Tajvana, koje onda omogućuju Kini da izravno utječe na Tajvan. Budući da se etnički radi o istom narodu, a razlike proizlaze iz zadnjih 70-ak godina povijesti, migracijske politike su dominantna strategija nametanja meke moći. Kina nastoji uspostaviti stalan migracijski tok između NRK i Tajvana u oba smjera, koji bi onda povećao suradnju i tranzit između dvaju država. Kina također organizira projekte za mobilnost i razmjenu studenata s Tajvanom. Stvaranje bliskosti KPK želi iskoristiti kao temelj za ponovno uključenje Tajvana u teritorij matične Kine (Fpri.org, 2018; 4, 7).

3.2.5 Palau

Ova mala otočna država nedaleko od Filipina posljednjih je godina postala žarišna točka organiziranog kriminala vezanog za Kinu. Ima visok stupanj imigracije poslovnih elita iz Kine, što uključuje i Wan Kuok Koija, poznatog i pod nadimkom Slomljeni Zub, visoko pozicioniranog vođu trijada i člana jednog od savjetodavnih tijela Ujedinjene fronte. Poslovne

elite Kine su izgradile dobre odnose s lokalnim poslovnim elitama iz Palaua, što im je onda omogućilo da se bave kriminalnim aktivnostima. Možda najpoznatiji slučaj je slučaj stotine kineskih radnika koji su u Palau vodili ilegalne operacije *online* kockanja. Vlasti Palaua su povezale tu organiziranu kriminalnu aktivnost s patronažom KPK, smatrajući ju taktikom u sivoj zoni pomoću koje Kina širi svoj utjecaj unutar regije. To je točno, ali i nerješiv problem, jer kineski utjecaj u ovom slučaju donosi velike količine novca Palauu (Carreon, Belford i Young, 2022, Ipdefenseforum.com, 2022, Rnz.co.nz, 2022).

3.2.6 Indija

Kina je u primjeni taktika u sivoj zoni značajno opreznija prema većim državama u svom okruženju, kao što su Indija i Australija (RAND, 2022; 5). Na Indiju utječe uglavnom indirektnim tokovima, kao što je prodaja oružja buntovnicima pozicioniranim nedaleko od kineske granice. Primarna izravna taktika u sivoj zoni Kine prema Indiji specijalni je rat kibernetičke špijunaže. Zanimljive su dvije razotkrivene operacije: *Ghost Net* i *Shadow Net*. *Ghost Net* je bio tajna hakerska operacija koja je prikupljala podatke o Dalai Lami, i dosegom nije bila ni približno impresivna kao *Shadow Net*, koji je prikupio klasificirane podatke o sastavu indijske vojske, raketnim sustavima i diplomatskoj komunikaciji. Također su prikupljeni i podatci o indijskoj kampanji protiv kineskih nacionalista. Niz aktera koji su sudjelovali u ove dvije operacije povezan je s kriminalnim organizacijama, iako je motiv hakiranja očito bio geopolitički, a ne financijski, što dovodi do implikacije da se radi o slučaju suradnje kineske države s kriminalnim podzemljem (Lin i dr, 2022; 116, 128-129).

3.2.7 Australija i Novi Zeland

Australska javnost već godinama naglašava da je kineska špijunaža i uplitanje u političke procese putem posrednika doseglo neviđene razine. Kineske aktivnosti u sivoj zoni su toliko široko rasprostranjene u Australiji da imaju potencijal narušiti suverenitet i integritet, ali i samu sigurnost političkog sustava. Kina se služi različitim indirektnim sredstvima kako bi Australiji nametnula interese KPK. Stvara pritisak financijskim donacijama simpatizerima KPK na svim razinama, što autori nazivaju „tihom invazijom“. Pokušava pridobiti australske elite u sustav Ujedinjene fronte. Utječe na etničke kineske zajednice na području Australije. Pokušava oblikovati javno mišljenje kineske manjine kroz kineske medije dostupne u Australiji, a na sveučilištima koristi studente za promociju dominantnih kineskih narativa kroz nametanje prokineskog mišljenja i narušavanje slobode izražavanja (Fpri.org, 2018; 2-3, Townshend, Lonergan i Warden, 2021).

Regionalni utjecaj Kine se i dalje širi, a probijanje interesa KPK u javne politike Indopacifičkih država postaje sve veća prijetnja. Australske vlasti su stoga odlučile potražiti pomoć SAD-a u borbi s invazivnim kineskim taktikama u sivoj zoni. Ove dvije države su odlučile koordinirano djelovati protiv meke moći Kine. Novi Zeland je izložen jednakim ugrozama kao i Australija, ali je zanimljiv zbog slučaja Yang Jiana, etničkog Kineza koji je, ušavši u parlament, dobio pristup stavovima i javno političkim strategijama Novog Zelanda u odnosu na NKR. Problem s tim je što je Yang Jian više od desetljeća prije selidbe na Novi Zeland radio u kineskoj tajnoj službi, što ga čini očitom sigurnosnom ugrozom (Fpri.org, 2018; 3, Townshend, Lonergan i Warden, 2021).

3.2.8 Sjedinjene Američke Države

Kao trenutni predvodnik međunarodnog poretka, SAD je najveći suparnik Kine. Stoga Kina osobito pažljivo prilagođava svoje djelovanje tome da izbjegne direktnu reakciju SAD-a. Kina se trudi postići privid suradnje dovoljno uvjerljiv da SAD stavi u poziciju u kojoj je teško optužiti Kinu za nesuradnju. Osobito je dobar primjer toga kriza s fentanilom koja hara područjem SAD-a proteklih godina. Fentanil je analgetik, lijek protiv bolova 50-100 puta potentniji od morfija, koji izaziva ovisnost i u praktičnom smislu je narkotik ako dolazi iz nereguliranih izvora. Kina je bila i ostaje primarna izvorišna zemlja za ilegalni fentanil i vezane supstance uvezene u SAD. Nakon pregovora 2018. godine između SAD-a i Kine, Kina je stavila izvoz fentanila pod strogi nadzor, ali ne i supstanci od kojih ga se može napraviti. Pad izvoza supstanci vezanih za fentanil u SAD je popratio porast izvoza istih u Meksiko, gdje su karteli počeli samostalno proizvoditi analgetik i krijumčariti ga u SAD (Da Costa, 2019; 81, Felbab-Brown, 2022, Greenwood i Fashola, 2021; 1-2, Lawrence, 2022; 1).

Dodatna poveznica Kine s meksičkim kartelima u tome je da kineski brokeri pomažu meksičkim kartelima prati novac od trgovine narkoticima kroz kineski financijski sustav. Doseg te operacije je teško procijeniti, ali agencija Reuters je 2020. godine objavila podatak da kinesko pranje novca dominira svjetskih tržištem. Suradnja Kine i SAD-a prisutna je u borbi protiv takvih međunarodnih ugroza, ali je značajno ograničena. Mnogi bivši državni službenici u SAD-u koji su sudjelovali u bilateralnoj suradnji s Kinom smatraju da Kina samo pokušava ostaviti privid suradnje s njima, a da ne provede nikakve reforme. Kina se od takvih komentara ograđuje proceduralnim preinakama i pozivanjem na ograničenja koja kineski birokratski i legalni aparat imaju u odnosu na zapadne pandane (Felbab-Brown, 2022, Greenwood i Fashola, 2021; 1-2, 6, 8, Lawrence, 2022; 2).

3.2.9 Europa

Kinesku primjenu taktika u sivoj zoni u državama Europe je potrebno razdvojiti u dvije dimenzije. Prvo, kineske vlasti surađuju s lokalnim kriminalnim organizacijama koje održavaju kontrolu i nadzor nad kineskim etničkim skupinama u ime KPK. Često im ispunjavaju zahtjeve vezane za poslovanje, bilo ono legalno ili ilegalno, te ih unutar svojih mogućnosti štite od lokalnih predstavnika zakona. Europol je istaknuo da Kina samo prividno surađuje u akcijama protiv kineskog organiziranog kriminala, kao što je slučaj i u SAD-u. Druga dimenzija je vezana za kriminalne aktivnosti kineskih gangstera u europskim državama. Oni se bave reketom, prostitucijom, borbama pasa, krijumčarenjem i trgovinom ljudi te ilegalnim kockanjem, a velik dio novca koji zarade bude opran kroz kineski finansijski sustav. To znači da kineski proračun često izravno pogoduje od kriminalnih djelatnosti koje štete europskim zemljama poput Francuske, Španjolske, i Italije, gdje je kineska manjina najzastupljenija. Pritom valja napomenuti da su kineski civili nevini, ali da pridonose utjecaju koji imaju kriminalne skupine. Jasno je da Kina i etničke kineske bande u inozemstvu imaju koristi od očuvanja zajedničkih interesa (Rotella, 2023).

3.3 Trendovi kineske upotrebe organiziranog kriminala u taktikama u sivoj zoni

Geostrateški utjecaj Kine je prisutan u velikom broju država, ali za potrebe ovog rada nije nužno posvetiti pažnju svakom pojedinom slučaju. Stoga se zaključno obrađuje obrasce kineskog djelovanja u sivoj zoni. Generalni trend je da Kina svoj utjecaj u geopolitičkom smislu nameće kroz uporabu posrednika. Ti su posrednici, ovisno o okolnostima, ili prokineske političke i ekonomske elite, ili kriminalne organizacije. Kriminalne organizacije djeluju primarno u svrhe zarade, a poslovi kojima se bave su ili ilegalni ili štetni za državu u kojoj se nalaze. Praćenjem tokova novca se i poslovi i kriminalne organizacije mogu povezati s Kinom. Kina poriče svaku poveznicu s kriminalnim organizacijama. Posljednja bitna dimenzija kineske međunarodne prisile je suradnja s ili potkupljivanje stranih elita koje onda štite kineske operacije u svojim državama (Ipdefenseforum.com, 2022, Rnz.co.nz, 2022)

4. Prijetnja organiziranog kriminala u Kini

Unatoč širokoj uporabi organiziranog kriminala za širenje narativa KPK na međunarodnoj sceni, Kina domicilni organizirani kriminal promatra isključivo kao prijetnju političkom poretku. Kako je već navedeno, KPK je autoritarna stranka kojoj je prioritet ugušiti konkurenciju i zadržati moć. Zbog toga nastoji uništiti kriminalne organizacije, koje imaju potencijal potkopati njenu vlast. Ipak, to je djelovanje ograničeno na centralnu vlast. Javni dužnosnici na nižim razinama su skloni lokalno surađivati s kriminalnim organizacijama, što umanjuje učinkovitost mjera koje KPK poduzima u borbi s organiziranim kriminalom. Ovo poglavlje se bavi analizom povijesti organiziranog kriminala u Kini, ali i faktorima koji uvjetuju suvremeni odnos KPK prema kineskom organiziranom kriminalu.

4.1 Kratka povijest razvoja organiziranog kriminala u Kini

Kriminalne organizacije su sudjelovale u transformaciji Kine od feudalnog perioda do danas. Nastale su iz sekularnih tajnih društava. Tajna društva bila su bratstva siromašnih prosjaka i osoba koje su živjele na marginama društva. Trijade su prva prava kriminalna organizacija, nastala iz tajnog društva osnovanog u 18. stoljeću. Tajno društvo se sastojalo od razjedinjenih grupa kojima je zajednička poveznica bila otpor dinastiji Qing, to jest podrška dinastiji Ming. Frakcije trijada su uzrokovale ustanke protiv dinastije Qing iz političkih razloga, ali i ekonomskih. Osobito su se protivile porezima koji su pogađali siromašne. Zbog toga je dinastija Qing proglasila djelovanje tajnih društava nezakonitim. Opozicija vlasti u korist pripadnika nižih slojeva je trijadama dala legitimnost unutar lokalnih zajednica. Zbog te legitimnosti i vojnih sukoba u kojima su uništena brojna poljoprivredna imanja, naglo se povećavao broj članova trijada i drugih tajnih društava (Broadhurst, 2012; 59, Purbrick, 2019; 305-306, Wang, 2017; 4-6).

4.1.1 Kriminalne organizacije u Kini za vrijeme republike

Omasovljenje tajnih društava na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće dovelo je do toga da se orijentiraju prema zaradi kako bi ispunili potrebe svojih članova. Premda su se i prije bavila nelegalnim aktivnostima, tek sada postaju kriminalne organizacije. Zelena banda je frakcija trijada koja najbolje prikazuje taj trend. Pozicionirana u Šangaju, Zelena banda je na vrhuncu svoje moći imala oko sto tisuća članova. Djelovala je od 1920-ih godina do kraja kineskog građanskog rata 1949. godine, i u tom je razdoblju postigla monopol nad šangajskim podzemljem (Wang, 2017; 31-34).

Monopol nad kriminalnim aktivnostima i organiziranim nasiljem je Zelena banda postigla uglavnom zbog kompleksne podjele vlasti u Šangaju i nemogućnosti lokalnih vlasti da učinkovito reguliraju kriminal. Pripadnici Zelene bande su uspješno stvorili dobre odnose s lokalnim vlastima, prvo s policijom iz dijela grada u francuskoj koncesijskoj zoni, a onda i nacionalističkom strankom *Kuomintang* (KMT). Francuska policija je prihvatila članove Zelene bande u svoje redove kako bi se suočila s visokim stopama kriminala. To je Zelenoj bandi bila prilika za eliminaciju konkurencije, a zbog dobre suradnje su francuski detektivi bili skloni zanemariti kriminalno djelovanje članova Zelene bande. Ubrzo je monopol nad trgovinom opijuma pao u ruke Zelene bande, a zarada od opijuma je financirala kockarnice koje su 1920-ih godina Šangaj učinile kockarskim središtem svijeta (Wang, 2017; 31-34, 39-43).

KMT je osigurao daljnji položaj Zelene bande kroz bilateralnu suradnju. Chiang Kai-shek, vođa KMT-a, postao je suradnik Huang Jironga, jednog od vođa Zelene bande, što je bio temelj za nastavak odnosa. U zamjenu za legitimnost i mogućnost neometanog djelovanja, KMT je od Zelene bande dobio financijsku podršku i jak aparat javne prisile. Taj se aparat pokazao vrlo učinkovitim tijekom Šangajskog masakra, kada su pripadnici Zelene bande nasilno uništili sindikate komunističkog svjetonazora u Šangaju. Također, sam ljudski potencijal Zelene bande bio je dovoljan da izazove kolaps Komercijalne banke Kine kolektivnim djelovanjem dijela njenih članova. Zelena banda je vladi KMT-a pomogla kontrolirati sindikate i financijske institucije kroz upotrebu sile, a zauzvrat je osnovala niz legalnih poslova koji su joj omogućili da se poveže s poslovnim i političkim elitama. Legalna baza Zelene bande ubrzo se proširila na bankarstvo, prijevoz robe, i opskrbu hranom (Purbrick, 2019; 307, Wang, 2017; 44-49).

Tijekom Kineskog građanskog rata su vlasti KMT priznale velik broj kriminalnih frakcija kao službena državna tijela, jer u sukobu s komunistima s jedne i Japancima s druge strane nisu imali privilegiju birati metode. General Dai Li, vođa vojno obavještajne službe Chiang Kai-sheka, također je ostvario veze sa Zelenom bandom. Dai Li je 1928. godine osnovao prvu modernu obavještajnu organizaciju u Kini, koju je i predvodio. Smatrao je da o njegovim vezama u podzemlju ovisi uspješnost njegovog obavještajnog djelovanja. Slijedeći upute Chiang Kai-sheka, prihvatio je pripadnike Zelene bande u svoju obavještajnu organizaciju kako bi „se otrovom borio protiv otrova“. Upleo se u trgovinu drogom kako bi financirao rat protiv komunista, a samu Zelenu bandu je cijenio toliko da je jednog njenog člana postavio za zamjenika. Ta je suradnja politike i kriminalnog podzemlja trajala sve do poraza Japana u Drugom svjetskom ratu. Chiang Kai-shek je procijenio da je dovoljno jak da kontrolira svoj

teritorij bez gangstera, i odrekao se svojih dotadašnjih saveznika. Ta je odluka obilježila završetak kineske gangsterske ere 20. stoljeća. Kineski kriminalci prestali su dobivati podršku i zaštitu kineskih političkih aktera. Završilo je razdoblje otvorenog povezivanja vlasti i kriminalnih organizacija. Većina utjecajnih figura iz podzemlja tada odlučuje preseliti u Hong Kong, koji je pod britanskom kontrolom (Purbrick, 2019; 312, Wakeman, 2003; 17-19, 146-148, 238-240, 247, Wang, 2017; 49-51).

4.1.2 KPK i rat protiv kriminalnih organizacija

Kineski komunisti su tijekom građanskog rata također koristili tajna društva, osobito ona iz ruralnih krajeva. Mao Tse-tung, komunistički vođa, čak je u svojim govorima poistovjećivao djelovanje tajnih društava s komunističkom ideologijom. Komunističkoj partiji Kine su tajna društva zbog svoje tajnosti i rituala bila dobra platforma za nadzor i suzbijanje oporbe (Purbrick, 2019; 315-316, 318-319). Nakon pobjede u građanskom ratu i žrtava koje je KPK pretrpjela od strane tajnih društava i kriminalnih organizacija, komunisti mijenjaju strategiju i teže izbrisati kriminalne organizacije i tajna društva. Rat protiv droga i rat protiv prostitucije dvije su velike kampanje koje su nasilno potisnule kriminalne organizacije iz javnog prostora. Mao je proglasio tajna društva državnim neprijateljima, ojačao moć države, i javnim radovima osigurao neaktivnost te marginalizirane populacije koja bi se potencijalno mogla organizirati u zajednice izvan partijskog dosega. Također, opće smanjenje nejednakosti i siromaštva tijekom kulturne revolucije doprinijelo je tom cilju (Wang, 2013; 8, Wang, 2017; 49-52).

Za to vrijeme, pripadnici organiziranih kriminalnih grupa izbjegli izvan dosega KPK djeluju pod jakim nacionalističkim narativom. U Hong Kongu ostatci KMT-a osnivaju frakciju trijada 14K, koja će idućih godina sudjelovati u gerilskom ratovanju i atentatima na pripadnike KPK. Hong Kong ostaje sigurna zona za trijade, jer su tijekom japanske invazije Hong Konga u Drugom svjetskom ratu kriminalne organizacije surađivale s Britancima koji su imali upravu nad njim. Radilo se o tri frakcije trijada, od kojih je samo jedna u borbi pomogla Britancima, dok je druga pomogla Japancima, a treća ostala neutralna, što samo govori o izdržljivosti organizacije u nepredvidljivim okolnostima (Purbrick, 2019; 309-310, 312-315).

4.1.3 Povratak organiziranog kriminala u Kinu

Ekonomska reforma iz 1980-ih i 1990-ih godina je Kini donijela modernizaciju, globalizaciju i socio-ekonomske promjene. Te su promjene zbog porasta društvene nejednakosti omogućile nastanak novih kriminalnih organizacija i djelovanje starih. Nastali su novi slojevi marginaliziranih članova društva, poput radnika koji su izgubili poslove i migranata iz ruralnih

dijelova Kine. Ilegalne poslovne grane na čiji povratak je ekonomsko otvaranje izravno utjecalo su kockanje, prostitucija, i krijumčarenje droga. (Broadhurst, 2012; 157-160, Wang, 2013; 8, Wang, 2017; 99-100).

Ubrzo nakon otvaranja kineskog tržišta, trijade su se iz Hong Konga proširile na matični kineski teritorij. Iako je očekivanje analitičara bilo da će se trijade pokušati širiti prema zapadnim zemljama, pokazalo se da su faktori privlačenja u Kini bili jači. Kina je neposredno nakon ekonomskog otvaranja imala jaku ekonomiju, korumpiranu policiju, i neregulirana izravna strana ulaganja, što je najplodnije moguće tlo za dugotrajno ilegalno poslovanje. Trijade su izvorno iskoristile novonastalo kinesko tržište na tri načina; krijumčarenjem ljudi i dobara, stvaranjem novih ogranaka na matičnom kineskom teritoriju, te suradnjom s poduzetnicima koja bi im omogućila monopol nad novim tržištem. Danas trijade održavaju svoj položaj u promjenjivom socio-ekonomskom okruženju tako da surađuju sa svojim pandanima iz Kine u poslovima profitabilnima za obje strane. Time ujedno i izbjegavaju natjecanje s transnacionalnim organiziranim kriminalom u regiji (Wang, 2013; 10-11).

Ni same kriminalne organizacije u Kini više nisu samo kriminalne organizacije, nego redovito imaju legalne paravane. To je osobito točno u slučaju kineskih kriminalnih konglomerata, koji kroz svoje paravane ostvaruju kontrolu nad dijelom društva ili lokalnom zajednicom. Dobar primjer takvog djelovanja banda je iz okruga Minhou, u provinciji Fujian. Ona je primjer kriminalne organizacije koja je stekla političke položaje u lokalnoj vlasti, i koristila ih kako bi štitila svoje ilegalne poslovne projekte. Nakon što je razotkrivena u velikoj državnoj akciji protiv organiziranog kriminala 2001. godine, jedan je policajac opisao opseg njenog djelovanja kao: „monopolizaciju lukrativnih poslova i tržišta, iznude, otmice i trgovinu protekcijom“ (Chin i Godson, 2006; 14, Wang, 2013; 7).

Manje lokalne bande u Kini su također u usponu. One se uglavnom odlučuju za dugoročnu strategiju prodaje zaštite i održavanja reda i mira. Nakon otvaranja kineske ekonomije je naglo porasla potražnja za zaštitom privatne imovine. Ilegalni sudionici na tržištu, ili sudionici koji ilegalno rukuju legalnom robom nisu mogli tražiti zaštitu države. Legalni sudionici na tržištu također izbjegavaju državnu zaštitu zbog percipirane stope korupcije, zbog čega je tržište veliko za kriminalne bande koje nude te usluge. Nadalje, prednost zaštite koju nude kriminalci je u tome da oni nisu reaktivni poput policije, i da mogu spriječiti štetu prije nego se dogodi. Prilikom sprječavanja štete koriste meko nasilje, metode koje uključuju zastrašivanje,

ponižavanje, ili ucjenjivanje s ciljem da meta odustane od svog nauma da naštetiti klijentu (Wang, 2017; 97-106, 117-118).

4.2 Preduvjeti za razvoj organiziranog kriminala u Kini

Uz povijest organiziranog kriminala u Kini treba navesti i druge okolnosti koje su omogućile njegovo širenje. Te okolnosti će u ovom radu biti podijeljene na obilježja kriminalnih organizacija, kulturološke, i pravne uvjete koji su pogodni za organizirani kriminal. Riječ je o međusobno komplementarnim uvjetima koji tvore kompleksne međuodnose između države i kriminalnih organizacija uz posredništvo drugih društvenih skupina.

4.2.1 Guanxi

Osnovni preduvjet za korupciju u Kini, *guanxi* je najlakše shvatljiv kao socijalni kapital temeljen na uzajamnosti. Radi se o reputaciji, ugledu koji neka osoba uživa u svojoj okolini. *Guanxi* ima osoba koja dobro radi svoj posao, zbog čega onda članovi zajednice traže njezine usluge. Pojam je moralno neutralan, i aktivnosti kojima se osoba bavi mogu biti i kriminalne, sve dok su tražene od strane pripadnika zajednice. U praksi je *guanxi* važan mehanizam koji garantira kvalitetu usluga, štiti prava i dodatno osigurava transakcije. Negativna mu je strana što dovodi do različitih oblika korupcije, uglavnom nepotizma, i što korumpira birokratske norme (Wang, 2017; 12-13, Luo, 2007; 10-23).

Kako bi se bolje razumjelo *guanxi* kao neformalno pravilo koje šteti institucijama, Helmke i Levinsky su stvorili tipologiju koja sadrži četiri obrasca formalno-neformalnih institucionalnih odnosa. Naime, kada *guanxi* vodi do istog ili barem sličnog rezultata onome koji bismo dobili kada bismo slijedili formalne institucionalizirane procese, radi se ili o komplementarnom ili o supstitutivnom odnosu. U komplementarnom odnosu *guanxi* nadopunjuje proces, a u supstitutivnom ga može potpuno zamijeniti. U slučajevima kada bi dva rezultata bila temeljno različita, radilo bi se ili o natjecateljskom ili o akomodirajućem odnosu. Pritom bi akomodirajući odnos podrazumijevao dobrovoljno popuštanje propisa pred *guanxijem* ili obrnuto. Natjecateljski odnos obilježava jednako popuštanje jedne od strana, ali popraćeno konfliktom (Wang, 2017; 79-85).

Uloga *guanxija* u kineskom društvu je sveobuhvatna, i izravna je prijetnja modernim institucijama. Primjerice, regulacija sudova je nemoguća zbog interpersonalnih veza koje utječu na presude, i premda se taj utjecaj događa unutar granica zakonitosti, prosječni kineski građani su izgubili povjerenje u sudove. *Guanxi* također diktira postupke sudionika na tržištu. To je osobito istina u slučaju trgovine zaštitom koja je popularna metoda dugoročne zarade

kineskih kriminalnih bandi. Bande u Kini svoje poslove uglavnom dobivaju zbog dobre reputacije, putem osobnih poznanstava. Naposljetku, *guanxi* uzrokuje i korupciju državnih tijela, poput neformalne prakse kupovanja vojnih položaja, jer sustav unaprjeđenja u kineskoj vojsci nije dovoljno kvalitetno institucionaliziran (Wang, 2017; 12, 100, 114, 130-131).

4.2.2 Utjecaj KPK na kinesko društvo

Partija ima velik utjecaj na oblikovanje suvremenog kineskog društva, stoga ju je nužno spomenuti kao jedan od faktora koji utječu na nastanak kriminalnih organizacija. Autoritarna narav KPK vodi do toga da domicilno KPK drži do ugleda i vrlo je osjetljiva na potkopavanje svoje vlasti. To je najbolje prikazati primjerom kineskog zakona *xunxin zishi*, što u doslovnom prijevodu znači „izazivanje svađa i uzrokovanje problema“. Radi se o vrlo slabo definiranom zakonu koji obuhvaća sve aktivnosti izražavanja negativnog mišljenja prema KPK, izazivanje nereda na javnim mjestima, vrijeđanje žena, spolni odnos između dvoje pripadnika istog spola, i niz drugih aktivnosti koje utječu na javni moral ili legitimnost vlasti. KPK ovaj zakon koristi i protiv aktivista za ljudska prava, a kazne za kršenje ovog zakona imaju raspon od pet godina zatvora do smrtne kazne (Guo, 2021).

KPK također kontrolira medije kako bi skrila pogreške od očiju javnosti. Najdosljedniji primjer toga brojni su kolapsi zgrada koje su nepropisno izgrađene. Prioritet KPK je uvijek preuzeti kontrolu nad situacijom i stvoriti narativ koji bi krivio lokalnu zajednicu za lošu konstrukciju, te izbjeći nezadovoljstvo građana koje bi moglo biti upućeno prema Partiji. Čak i greške vezane za kineske proizvode često su prikrivene. Na međunarodnoj razini je dobar primjer kineskih električnih automobila koje Kina pokušava plasirati na svjetsko tržište, a za koje se prikriva mogućnost zapaljenja koja je veća od modela Tesle (Bbc.com, 2022, Energytrend.com, 2022).

Domicilno, prioriteti KPK jednako su orijentirani prema vlastitim interesima. Godine 2008. glavni su kineski proizvođači mlijeka u prahu, temeljne namirnice za dojenčad, odlučili dodati melamin u smjesu kako bi povećali udio proteina u proizvodu i povećali mu cijenu. Melamin je toksičan za ljude, i desetci tisuća beba razvile su bubrežni kamenac, a bilo je i šest smrtnih slučajeva. KPK je relativno blago kaznila odgovorne. Pad povjerenja populacije u mlijeko u prahu domaće proizvodnje građane je naveo da kupuju ogromne količine mlijeka u prahu iz Hong Konga. Na to je KPK značajno burnije reagirala i uvela isprva ograničenja na carinama, a kasnije počela kažnjavati krijumčarenje mlijeka u prahu zatvorskim kaznama. Danas se smatra da udio krijumčarenja mlijeka u prahu u Kini vrijedi novčano više od krijumčarenja heroina (Branigan, 2008, Heng, 2021). Ovo su neki okvirni primjeri koji prikazuju negativan

utjecaj postupaka KPK na kinesko društvo, za pravu analizu nema dovoljno dostupnih znanstvenih podataka.

4.2.3 Politička-kriminalna mreža (PKM)

Korupcija i oslanjanje na osobna poznanstva dovodi do suradnje državnih dužnosnika i kriminalaca. Centralizirani politički i pravni sustav NRK neuspješno regulira lokalnu vlast, zbog čega lokalni dužnosnici mogu neometano sklapati nezakonite ugovore o suradnji s poduzetnicima ili protekciji s kriminalnim organizacijama. Pritom je osobito zanimljiva suradnja s kriminalnim organizacijama, jer je dvosmjerna. Kriminalci državnog dužnosnika štite od posljedica zlouporabe položaja, te ih potkupljuju seksom, novcem i skupim poklonima. Zauzvrat državni dužnosnik štiti kriminalce od zakona, štiti njihove poslove, i često sudjeluje u njima. Izraz za korumpirane državne dužnosnike koji na ovaj način surađuju s organiziranim kriminalom je *baohusang* (zaštitni kišobran). Wang u svojim analizama korumpirane državne službenike naziva crvenom, a kriminalce crnom mafijom, ali radi se o istoj političko-kriminalnoj mreži (Chin i Godson, 2006; 5-6, 26-29, Wang, 2017; 11-12, 115-116, 125).

PKM je ključni faktor u rastu organiziranog kriminala u NRK. Uzroci koji su PKM pretvorili u problem u usponu su sam *guanxi*, ali i financijska korist državnih dužnosnika koji su premalo plaćeni za svoje pozicije od strane KPK. Vrlo često primaju i novac za mirovinu jer premalo zarađuju. PKM postaje sve veći problem i zato što kineska vlada trenutno smanjuje svoj državni aparat, zbog čega mnogi mladi u vojsci, policiji i drugim državnim službama gube poslove. Time se stvara nova demografija nezadovoljnih marginaliziranih građana koji bi se mogli okrenuti kriminalnom djelovanju. Naposljetku, zbog činjenice da su svi sudski sporovi podložni individualnom utjecaju nadležnih dužnosnika partije, postoji i određena mogućnost da će osobna poznanstva poštediti korumpirane javne dužnosnike služenja kazne. Autoritarna vlast Kine prioritizira prijetnje koje direktno ugrožavaju njezinu vlast, tako da lokalno ograničene kriminalne djelatnosti koje ne potkopavaju legitimnost KPK nisu pregrubo osuđivane (Chin i Godson, 2006; 6-7, 17, 23-26, Wang, 2013; 8).

Utjecaj koji PKM ima na kinesko društvo je sveobuhvatan. Izaziva bankrot moralnog autoriteta vlasti i građanima nameće sigurnosnu dilemu u kojoj su skloniji vjerovati kriminalcima nego policiji. PKM je ekonomski štetan jer se kriminalne organizacije pod političkom zaštitom probijaju na legalno tržište i monopolizacijom ga izbacuju iz ravnoteže na štetu svih drugih sudionika. Utjecaj PKM na državnu politiku je možda najopasniji faktor, jer vodi do daljnje korupcije čitavog sustava, osobito pravnog. Kriminalci teže steći što utjecajnije *baohusange* u

političkoj i ekonomskoj sferi upravo kako bi mogli što bolje štititi svoje ilegalne aktivnosti od centralne vlasti Kine (Chin i Godson, 2006; 18, 30-31).

4.2.4 Obilježja kineskih kriminalnih organizacija

Već je rečeno da trijade zbog svog uređenja nisu kompatibilne s transnacionalnim kriminalnim aktivnostima. Razlog te nekompatibilnosti temelji se na hijerarhijskom obiteljskom stablu kao temeljnom obliku odnosa između članova trijada. Već je rečeno da su kineske kriminalne organizacije proizašle iz tajnih društava, što znači da su organizacijski principi tih grupa slični. U oba se slučaja njeguje pripadnost zajednici, a kršenje hijerarhije je strogo zabranjeno. Uglavnom se članovi dijele na generacije, a stariji članovi uzimaju članove mlađih generacija pod svoju zaštitu kao učenike. Također postoje pravila koja sprječavaju sukobe unutar iste generacije, to jest garantiraju da neiskreni ne varaju iskrene, a jaki ne potiskuju slabe. Veliča se ideja bratstva među članovima, i organizacije imaju brojne rituale koji na to potiču (Broadhurst, 2012; 157, Wang, 2017; 34-37).

Danas se događaju dva suprotstavljena trenda u razvoju kriminalnih organizacija Kine. S jedne strane, kultura i vrijednosti trijada širi se na kriminalne organizacije u Kini. Trijade su ušle u eru korporativizma, preklapanja legalnih i nelegalnih poslova. Također, konzervativni identitet trijada je posljednjih desetljeća oslabio. Primjerice, frakcije su počele prihvaćati strance ili žene u svoje redove. Frakcije trijada su u Hong Kongu zaslužile naziv „crna društva“ jer više nisu izravno kriminalne organizacije, nego se kao poslovni konglomerati bave i filmskom industrijom, odvozom otpada, javnim prijevozom, građevinom i slično. Njihov kriminalitet dolazi do izražaja tek u sukobu s tržišnim rivalima, koje nasilno suzbijaju. Stopa nasilja upućuje na konkurentnost tržišta u tim slučajevima. Trijade pokušavaju sasvim kontrolirati kapital te ekonomske i društvene strukture, što ih u nepoznatim okolnostima čini trajnijim, ali manje fleksibilnim od transnacionalnog kriminala. Nastoje i regulirati sav kriminal unutar teritorija pod svojim nadzorom, zbog čega predstavnici vlasti ponekad imaju pozitivno mišljenje o njihovim članovima. Tako je Tao Siju slavno rekao: „Članovi trijada nisu uvijek gangsteri. Dokle god su domoljubi, i brinu o očuvanju prosperiteta Hong Konga, trebamo ih poštovati“ (Broadhurst, 2012; 157-160, 162, 164, Da Costa, 2019; 57, Wang, 2013; 11).

Ipak, trijade nisu jedini akter kineskog organiziranog kriminala. Neke frakcije, ali i nezavisne nove organizacije, su evoluirale iz hijerarhijske u mrežnu strukturu. Time su postale kompatibilne s transnacionalnim kriminalom, ali se i udaljile od Kine. Fluidne i fleksibilne, etničke kineske transnacionalne kriminalne organizacije šire svoje zone utjecaja i domet

aktivnosti kako bi iskoristile povoljne uvjete u drugim državama. Upuštaju se u transnacionalni kriminal za koji trijade nisu sposobne, poput trgovine ljudima, krijumčarenja organa, oružja, droga i slično. Ozbiljna su prijetnja društvima s kineskom etničkom populacijom. Unutar Indo-pacifičke regije osobito su zloglasni trgovci ljudima, poznatiji kao „Zmijske glave“, a u daljim državama su operacije kineskih TKO-a sofisticiranije. Tako, primjerice, Nizozemska bilježi slučajeve seksualnog izrabljivanja koji su se masovno odvijali u kineskim salonima za masažu (Wang, 2013; 11-12).

Sjedinjene Američke Države imaju problem s *tongovima*, uličnim bandama etničkih Kineza koje su nastale kao zajednice učenika borilačkih vještina udruženih radi osobne zaštite. Ubrzo su ta udruženja postala osnovni izvor pomoći novim migrantima koji su iz Kine odlučili doći u SAD. Taj porast utjecaja im je omogućio da se bave reketarenjem i drugim kriminalnim aktivnostima. Hibrid su dvaju oblika kriminalnih organizacija kakve imamo u Kini jer istovremeno imaju strogu hijerarhiju, članstvo, naglasak na teritorijalnost i rituale, ali i sudjeluju u transnacionalnom kriminalu, osobito krijumčarenju ljudi, mada posrednički. Doduše, ne trguju ni ljudima ni drogom jer poput trijada, nemaju kapacitet za takve djelatnosti (Chin i Godson, 2006; 19-22).

U izravan regionalni sukob s kineskim vlastima dolazi transnacionalna organizacija nazvana Sam Gor (Treći brat). Riječ je o konglomeratu pet frakcija trijada: 14K, *Wo Shing Wo*, *Sun Yee On*, *Big Circle Ganga* te *Bamboo Uniona*. Radi se o koordiniranom kriminalnom pothvatu trijada iz Hong Konga, Tajvana i kopnene Kine. Glavna regija operacija ove kriminalne supersile je Zlatni trokut, područje između Myanmara, Laosa, Tajlanda i Kine, regija najpovoljnija za proizvodnju sintetičkih droga, u prvom redu opijuma, heroina i metanfetamina. Konglomerat je bogat, discipliniran i sofisticiran, i surađuje s ostalim kriminalnim organizacijama regije, kao što su Jakuze, australske motociklističke bande, ili lokalne kineske bande. Budući da regija nema nikakvu strategiju kontrole trgovine sintetičkim drogama, zarada konglomerata samo od trgovine metanfetaminom procjenjuje se na 18 milijardi dolara godišnje, od čega 86% završi u Kini, Hong Kongu, Tajvanu i Makau. To stvara dodatani pritisak KPK u odgovaranju na ugrozu transnacionalnog kriminala (Allard, 2019, Unodc.org, 2019; 25-26, 41-42).

4.3 Mjere Xi Jinpinga protiv organiziranog kriminala

U post-maoističkoj Kini bilježi se trajna i eksponencijalna stopa porasta organiziranog kriminala. Zbog toga KPK provodi česte masovne akcije protiv organiziranog kriminala. Te

akcije su se pokazale kao dugoročno neučinkovite, jer slamaju ulični i nasilni kriminal lokalnih tiranina, ali ne i organizirani (Broadhurst, 2012; 161, 166, Chin i Godson; 8, Wang, 2013; 8, 14). Organizirane kriminalne grupe zbog svoje povezanosti s državnim dužnosnicima i korupcije kineskog političkog sustava često unaprijed znaju za akcije protiv njihova ilegalnog djelovanja. Tako su, recimo, tijekom akcije protiv ilegalnog kockanja u Kini i Makau 2014. godine, kriminalne organizacije samo premjestile svoje aktivnosti na teritorij Kambodže, Laosa, Mianmara i Filipina. Jake domicilne akcije protiv organiziranog kriminala natjerale su transnacionalne kriminalne organizacije da napuste Kinu, ali nisu značajno umanjile njihov utjecaj nad kineskim društvom i tržištem (Unodc.org, 2019; 20, 28).

Vrsta posebno izdržljivih kriminalnih organizacija na području Kine s kojom se KPK ne može suočiti tradicionalnim akcijama protiv organiziranog kriminala su kriminalne organizacija na čijem se vrhu nalaze poduzetnici. Te su strukture uređene tako da je gotovo nemoguće povezati operativne članove kriminalne organizacije s njihovim vođom. Nedostatak adekvatnog pravnog okvira također čini Kinu, ali i čitavu Indo-pacifičku regiju, žarištem pranja novca (Chin i Godson, 2006; 14- 15, Unodc.org; 2019; 19-20). U tom slučaju dolazi do izražaja autoritarna narav KPK. KPK provodi akcije samo protiv prijetnji svojoj vlasti, a istraživanja su pokazala da, što zbog autoritarnosti, a što zbog stope korupcije, istovremeno blago postupaju prema domaćem kriminalu koju utječe na ostatak svijeta (Chin i Godson, 2006; 32-33, 39-40).

KPK je od 2012. godine počela mijenjati neadekvatan pristup borbi protiv organiziranog kriminala na način da je u prvi plan stavljena borba protiv korupcije javnih dužnosnika, kišobrana koji štite gangstere. Poduzete mjere i istrage su trebale zahvaćati i „tigrove“ (visoke dužnosnike KPK), i „muhe“ (lokalne vlasti), ali se u praksi sukobila samo s muhama. Xi Jinping je 2018. godine borbu protiv korupcije unutar političkog i ekonomskog sustava centralizirao u nacionalnu kampanju koja je trajala tri godine. Unutar te tri godine je kampanja donijela značajne rezultate, za korupciju su osuđeni deseci tisuća političkih i ekonomskih elita, a njihova imovina je zaplijenjena. Došlo je i do sloma brojnih lokalnih bandi koje su te elite unajmljivale za zaštitu. Slika Kine se popravila što se tiče javnog mnijenja o stopi korupcije i transparentnosti. Mnogi analitičari upućuju na mogućnost da je Xi samo iskoristio priliku da KPK zatvori poduzetnike i druge nezavisne građane koji su se previše obogatili, a nisu pogodovali Partiji, što bi bilo u skladu s autokratskom naravi (Feng, 2021, Ong, 2021).

5. Zaključak

Ovaj istraživački rad istražuje kakve su karakteristike međuođnosa sigurnosnih struktura i kriminalnih organizacija Kine. Pokazalo se da centralizirana vlast Kine ima jaku dualnost u međuođnosu s organiziranim kriminalom. S jedne strane, koristi sva raspoloživa sredstva u promociji svog strateškog položaja u međunarodnim odnosima, pa tako i organizirani kriminal. S druge pak strane, ima nultu stopu tolerancije prema domaćem organiziranom kriminalu. Tijekom rada se više puta poziva na autoritarnu narav kineskih vlasti kao temeljno opravdanje ove dualnosti. KPK prihvaća i financira nezakonito djelovanje i taktike u sivoj zoni prema drugim državama, a unutarnji joj je prioritet očuvati stabilnost političke vlasti.

Za razliku od drugih globalnih primjera, poput Sjedinjenih Američkih Država i Rusije, Narodna Republika Kina nastoji imati ujednačeno djelovanje prema svojim međunarodnim suparnicima. Prilikom djelovanja uzima u obzir povijesnu traumu Stoljeća poniženja, što uz *guanxi* i druge domaće uzroke korupcije jamči određenu dozu opreza u međunarodnom djelovanju. Kina stoga svoj utjecaj širi primarno regionalno, i to uz pomoć Ujedinjene fronte, masivnog obavještajnog aparata sačinjenog od domaćih stručnjaka i stranih simpatizera. Pritom kriminalne organizacije koristi kao instrumente destabilizacije i uzrokovanja društvenih nemira. Važan faktor vanjskog djelovanja Kine je da se državnu vlast često ne može povezati s primjerima negativnog djelovanja njezinih saveznika na druge države.

Primarne mete agresivnog međunarodnog djelovanja Kine su Tajvan, Hong Kong, i zemlje Indo-pacifičke regije. Kina se u nametanju interesa KPK u tim državama služi raznolikim sredstvima. Kriminalne organizacije koristi za probijanje u političke i ekonomske sustave navedenih zemalja primjenom sile i putem legalnih paravana. Oslanja se i na hakerske operacije s ciljem prikupljanja povjerljivih podataka ili krađe visoke tehnologije i intelektualnog vlasništva. Njeno vanjsko djelovanje je široko i ima jak invazivan karakter.

Također su se relevantnima za ovo istraživanje pokazala obilježja kineskih kriminalnih organizacija, osobito trijada. Pokazalo se da tradicionalne kineske kriminalne organizacije nemaju kapacitet za tranziciju u transnacionalne kriminalne organizacije zbog svojih konzervativnih bazi. Stoga kineske vlasti koriste strane transnacionalne kriminalne organizacije u promociji svojih geopolitičkih strateških ciljeva. Ta konzervativna baza je ujedno i prijetnja sigurnosti Kine, jer je organizaciju koja djeluje pomoću niza rituala i tajnih pravila izuzetno teško ukloniti konvencionalnim metodama.

Analizirani podatci upućuju na to da je dualistički pristup Kine prema kriminalnim organizacijama proizvod uvjeta u kojima se Kina našla. U međunarodnom djelovanju Kina koristi transnacionalne kriminalne organizacije u djelovanju protiv suparnika. To je djelovanje povoljno i za Kinu i za kriminalne organizacije, i ne postoji vidljiv razlog za prestanak suradnje. TOK postaju sve veća ugroza međunarodnom poretku, ali dokle god sam poredak nije suočen s krizom koja bi ga ugrozila, dinamika suradnje TOK i Kine ne bi trebala biti značajno promijenjena. Ipak se radi o djelovanju u svrhe ostvarenja obostrane koristi. Ugroza Kine od strane domaćih TOK je jedina potencijalna prijetnja koja bi mogla narušiti stabilnost kineskog ekonomskog sustava, ali nije vjerojatna zbog uporabe kineskog financijskog sustava za pranje novca.

S druge strane, Kini unutar teritorija sve više prijeti domicilni kineski organizirani kriminal. Mjere kojima se kineske vlasti bore s organiziranim kriminalom dosljedno su se pokazale manjkavima. Organizirani kriminal je isprepleten s korupcijom ekonomskog i političkog sustava, što ugrožava stabilnost države. Prema podacima, može se očekivati da će organizirani kriminal u Kini sve više jačati, i pretendirati na političke položaje. Ono što štiti kineski politički sustav je tradicionalni karakter kineskih kriminalnih organizacija, i činjenica da često same sebe ograničavaju na djelovanje unutar lokalne razine. Ipak, nova prijetnja, koju i Xi Jinping prioritzira prilikom implementiranja mjera protiv korupcije i organiziranog kriminala, su kriminalne organizacije koje predvode poslovne elite.

Kineski organizirani kriminal je dobro prilagođen na političke uvjete u Kini, i zna se nositi s mjerama koje bi ga trebale suzbijati. Problem je što te mjere rijetko ili nikad ne dosegnu osobe na višim pozicijama, nego služe samo za privremeni slom lokalnog kriminaliteta i korupcije. Kriminalne organizacije ostaju prijetnja stabilnosti Kine dokle god nisu pod državnim nadzorom, isto kao što su u međunarodnom djelovanju prijetnja drugim državama u suradnji s Kinom. Narav međudnosa sigurnosnog sektora i kriminalnih organizacija Kine pokazala se dvojakom, i nužno je promatrati kineske odnose s kriminalnim organizacijama međunarodno i domicilno odvojeno jedne od drugih.

Ova analiza je pokazala da ne treba preispitivati koliko dugo Kina može održati svoj dualistički stav prema kriminalnim organizacijama, nego razumjeti i dalje istraživati uvjete koji Kinu navode na dualizam. Moguće je navesti samo pretpostavku da će i u budućnosti međunarodna suradnja Kine s kriminalnim organizacijama ovisiti o postojanju uvjeta za suradnju, a da će domicilno prijetnja organiziranog kriminala u Kini rasti i sve više utjecati na stabilnost sustava.

6. Literatura:

Allard, Tom (2019) The Hunt for Asia's El Chapo. *Reuters*. [The hunt for Asia's El Chapo \(reuters.com\)](https://www.reuters.com) (pristupljeno: 01.08.2023)

Azad, T. M.; Haider, M. W.; Sadiq, M. (2023) Understanding gray zone warfare from multiple perspectives. *World Affairs*, 1; 81-104.

Bbc.com (2022) [Nine people arrested in China over Changsha building collapse - BBC News](https://www.bbc.com/news/health-61844444) (pristupljeno: 01.08.2023)

Blum, William (1996) [The CIA, Contras, Gangs, and Crack - Institute for Policy Studies \(ipsdc.org\)](https://www.ipsdc.org/) (pristupljeno: 26.08.2023)

Branigan, Tania (2008) Chinese figures show fivefold rise in babies sick from contaminated milk. *The Guardian*. [Chinese figures show fivefold rise in babies sick from contaminated milk | China | The Guardian](https://www.theguardian.com/world/2008/07/29/china-babies-sick) (pristupljeno: 29.07.2023)

Broadhurst, Rod (2012) Chinese Black Societies and Triad-like Organised Crime in China. U: Allum i Gilmour (ur.) *Handbook of Transnational Organized Crime*. (str. 177-171). London: Routledge.

Carreon, B.; Belford, A.; Young M. (2022) Pacific Gambit: Inside the Chinese Communist Party and Triad Push into Palau. *OCCRP*. [Pacific Gambit: Inside the Chinese Communist Party and Triad Push into Palau - OCCRP](https://www.occrp.org/en/publications/detail/pacific-gambit-inside-the-chinese-communist-party-and-triad-push-into-palau) (pristupljeno: 29.07.2023)

Chin, Ko-lin; Godson, Roy (2006) Organized Crime and the Political-Criminal Nexus in China. *Trends in Organized Crime*, 9(3): 5-44.

Cole, J. M. (2018) Nice democracy you got there. Be a shame if something happened to it. *Foreign Affairs*.

Cole, J. M. (2021) On the role of organized crime and related substate actors in Chinese political warfare against Taiwan. *Prospect & Exploration*, 19(6); 55-88.

Costanzo, Christopher David (2019) China's Historical Isolation. Its Cultural and Economic Effects. *The Herald*.

Da Costa, De Leon Peta Gomes (2019) *Organized Crime and the Nation-State. Geopolitics and National Sovereignty*. Philadelphia: Routledge.

Energytrend.com (2022) [Over 3,000 EVs Fires per Year in China, Insurance Premiums Leap 20%- EnergyTrend](#) (pristupljeno 01.08.2023)

Ezio, Costanzo (2007) *The Mafia and the Allies. Sicily 1934: the return of the Mafia*. New York: Enigma Books.

Felbab-Brown, Wanda (2022) China and synthetic drugs: geopolitics trumps counternarcotics cooperation. *Brookings*. [China and synthetic drugs: Geopolitics trumps counternarcotics cooperation | Brookings](#) (pristupljeno: 28.07.2023)

Feng, Emily (2021) How China's Massive Corruption Crackdown Snares Entrepreneurs Across the Country. *NPR*. [How China's Massive Corruption Crackdown Snares Entrepreneurs Across The Country : NPR](#) (pristupljeno: 29.07.2023)

Fpri.org (2018) [A Weapon Without War: China's United Front Strategy - Foreign Policy Research Institute \(fpri.org\)](#) (pristupljeno: 28.07.2023)

Galeotti, Mark (2017) *Crimintern: How the Kremlin uses Russia's criminal networks in Europe*. *European Council of Foreign Relations*. [Crimintern: How the Kremlin uses Russia's criminal networks in Europe | ECFR](#) (pristupljeno: 02.08.2023)

Galeotti, Mark (2019) Gangster Geopolitics: The Kremlin's use of criminals as assets abroad *The Moscow Times*. [Gangster Geopolitics: The Kremlin's Use of Criminals as Assets Abroad - The Moscow Times](#) (pristupljeno: 02.08.2023)

Greenwood, L.; Fashola, K. (2021) *Illicit Fentanyl from China: An Evolving Global Operation*. *U.S.-China Economic and Security Review Commission*.

Guo, Rui (2021) 'Picking Quarrels and Provoking Trouble': how China's catch-all crime muzzles dissent. *South China Morning Post*. ['Picking quarrels and provoking trouble': how China's catch-all crime muzzles dissent | South China Morning Post \(scmp.com\)](#) (pristupljeno: 01.08.2023)

Gurer, Cuneyt (2023) *Strategic Competition: International Order and Transnational Organized Crime*. *Security Insights*. *George C. Marshall European Center for Security Studies*.

Gurer, Cuneyt; Strat, Francesca E. (2023) *Transnational Organized Crime in the Gray Zone. The Authoritarian Irregular Warfare Toolbox and Strategic Competition*. *Perspectives*. *Irregular Warfare Center*.

Hartman, Leigh (2020) Confucius Institutes advance Chinese propaganda on campuses. *Share America*. [Confucius Institutes advance Chinese propaganda | ShareAmerica](#) (pristupljeno: 01.08.2023)

Heng, Cheryl (2021) Chinese customs detains 15 suspected of smuggling baby milk formula. *South China Morning Post*. [Chinese customs detains 15 suspected of smuggling baby milk formula | South China Morning Post \(scmp.com\)](#) (pristupljeno: 29.07.2023)

Ipdefenseforum.com (2022) [Gangsterism with Chinese Characteristics – Indo-Pacific Defense Forum \(ipdefenseforum.com\)](#) (pristupljeno 27.07.2023)

Joske, Alex (2020) *The Party Speaks for You. Foreign Interference and the Chinese Communist Party's United Front System*. Australian Strategic Policy Institute. International Cyber Policy Centre.

Kaufman, A. A. (2010) The “Century of Humiliation”, Then and Now: Chinese Perceptions of the International Order. *Pacific Focus*, 25(1); 1-33.

Lawrence, Susan V. (2022) *China's Primer: Illicit Fentanyl and China's Role*. In Focus. Congressional Research Service.

Lin, Bonny; Garafolo, C. L.; McClintock, B.; Blank, J. (2022) Competition in the Gray Zone. Countering China's Coercion Against U.S. Allies and Partners in the Indo-Pacific. *RAND Corporation*. [Competition in the Gray Zone: Countering China's Coercion Against U.S. Allies and Partners in the Indo-Pacific \(rand.org\)](#) (pristupljeno: 29-07-2023)

Luo, Yadong (2007) *Guanxi and business*. Singapore, World Scientific Publication.

Maier, Thomas (2018) Inside the CIA's Plot to Kill Fidel Castro – With Mafia Help. *POLITICO Magazine*. [Inside the CIA's Plot to Kill Fidel Castro—With Mafia Help - POLITICO Magazine](#) (pristupljeno: 01.0.8.2023)

Newark, Tim (2007) *The Mafia at War. Allied Collusion with the mob*. London, Greenhill Books.

Ong, Lynette (2021) Xi Jinping's “Sweeping Black” Campaign. *Urban Violence Research Network*. [Xi Jinping's “Sweeping Black” Campaign \(urbanviolence.org\)](#) (pristupljeno: 01.0.8.2023)

Peduto, Gregory (2009) Project Underworld: The U.S. Navy's Secret Pact with the Mafia. *Warfare History Network*. [Project Underworld: The U.S. Navy's Secret Pact with the Mafia - Warfare History Network](#) (pristupljeno: 27.07.2023)

Pletcher, Kenneth (2023) Opium Wars. *Encyclopedia Britannica*. [Opium Wars | Definition, Summary, Facts, & Causes | Britannica](#) (pristupljeno: 27.08.2023.)

Purbrick, Martin (2019) Patriotic Chinese triads and secret societies: From the imperial dynasties, to nationalism, and communism. *Asian Affairs*, 50(3); 305-322.

RAND (2022) A new framework for understanding and countering China's gray zone tactics. [A New Framework for Understanding and Countering China's Gray Zone Tactics | RAND](#) (pristupljeno: 29.07.2023)

Rnz.co.nz (2022) Reports find Chinese Communist Party, Triad in Palau. *RNZ News* [Report finds Chinese Communist Party, Triad influence in Palau | RNZ News](#) (pristupljeno: 29.07.2023)

Rotella, Sebastian (2023) Outlaw Alliance: How China and Chinese Mafias Overseas protect each other's interests. *ProPublica*. [How China and Chinese Mafias Overseas Protect Each Other's Interests — ProPublica](#) (pristupljeno: 27.08.2023)

Sceci.fsi.stanford.edu (2022) [Confucius Institutes: Vehicles of CCP Propaganda? | FSI \(stanford.edu\)](#) (pristupljeno: 27.08.2023)

Stanway, David (2021) China's Belt and Road plans losing momentum as opposition debt mount – Study. *Reuters*. [China's Belt and Road plans losing momentum as opposition, debt mount -study | Nasdaq](#) (pristupljeno: 01.08.2023)

Townshend, A.; Lonergan, T.; Warden, T. (2021) The U.S.-Australian alliance needs a strategy to deter China's gray-zone coercion. *War on the Rocks*. [The U.S.-Australian Alliance Needs a Strategy to Deter China's Gray-Zone Coercion - War on the Rocks](#) (pristupljeno: 01.08.2023)

Unodc.com (2019) [Organised crime syndicates are targeting Southeast Asia to expand operations: UNODC](#) (pristupljeno: 01.08.2023)

Wakeman Jr., Frederic (2003) *Spymaster: Dai Li and the Chinese Secret Service*. Los Angeles: University of California Press.

Wang, Peng (2013) The Increasing Threat of Chinese Organised Crime. *The RUSI Journal*, 158(4); 6-18.

Wang, Peng (2017) *The Chinese Mafia. Organized Crime Corruption, and Extra-Legal Protection*. Clarendon Studies in Criminology. Oxford University Press.

Young, Ian (2019) After vandals trash Canadian university's Hong Kong-protest Lennon Wall, student society blasts 'bullying' and vows to set up mobile replacement. *South China Morning Post*. [After vandals trash Canadian university's Hong Kong-protest Lennon Wall, student society blasts 'bullying' and vows to set up mobile replacement | South China Morning Post \(scmp.com\)](https://www.scmp.com/news/hong-kong/article/2019-07-29/after-vandals-trash-canadian-universitys-hong-kong-protest-lennon-wall-student-society-blasts-bullying-and-vows-to-set-up-mobile-replacement) (pristupljeno: 29.07.2023)

Zhao, Suisheng (2023) *The Dragon Roars Back: Transformational Leaders and Dynamics of Chinese Foreign Policy*. Stanford University Press.

Zhexin, Zhang (2018) The Belt and Road Initiative. China's New Geopolitical Strategy? *China's Quarterly of International Strategic Studies*, 4; 327-343.

Sažetak

Kriminalne organizacije u globaliziranom modernom svijetu predstavljaju sve veću prijetnju sigurnosti. Teško ih je direktno istraživati zbog njihove implicitno tajne naravi. Sadrže mehanizme koje je moguće preslikati na države, a svoje djelovanje u smjeru ostvarenja ciljeva temelje na načelu učinkovitosti. Kako bi ih bolje razumjeli, u ovom se istraživanju kriminalne organizacije analiziraju iz perspektive njihovih interakcija s nacionalnim državama, osobito njihovim sigurnosnim sektorima. Pomoću šireg konteksta se pokušava odrediti parametre po kojima sigurnosni sektor surađuje s kriminalnim organizacijama u svrhu ostvarenja zajedničkih ciljeva. Ovaj je rad interdisciplinaran, istražuje i genezu kriminalnih organizacija unutar država, kriminološku pozadinu, te kulturološke obrasce koji mogu istaknuti specifičnosti međuodnosa.

Rad temi pristupa tako da će se baviti studijom slučaja jedne države, Kine, koja je odabrana zbog njene međunarodne važnosti i dobro istraženih, ali zanemarenih, kulturalnih karakteristika. Istraživačko pitanje glasi: „Kakve su karakteristike međuodnosa sigurnosnih struktura i kriminalnih organizacija Kine?“. Namjera ovog istraživanja je i istaknuti kinesku uporabu kriminalnih organizacija u međunarodnom djelovanju, i njenu dualnost u odnosu na konflikt koji s kriminalnim organizacijama ima domicilno.

Ključne riječi: *kriminalne organizacije, tajna društva, Ujedinjena fronta, obavještajno djelovanje, guanxi, političko-kriminalna mreža, Crna mafija, Crvena mafija*

Summary

Criminal organizations in the globalized modern world pose an increasing threat to security. They are difficult to investigate directly because of their implicitly secretive nature. Furthermore, they contain mechanisms similar to those of nation-states, and their actions towards achieving goals are based on the principle of efficiency. To better understand them, in this research paper, criminal organizations are analyzed from the perspective of their interactions with nation-states, particularly their security sectors. A broader context is used to determine the parameters by which the security sector works with criminal organizations in order to achieve common goals. This paper is interdisciplinary, exploring the genesis of criminal organizations within states, criminological background, and cultural patterns that can highlight the specifics of interrelationships that have seemingly been neglected by previous research.

Paper approaches the topic by dealing with the case study of a country, China, which was selected because of its international importance and well-researched, yet neglected, cultural characteristics. The research question is: "What are the characteristics of the interrelationship between the security structures and criminal organizations of China?". The intent of this research is also to highlight the Chinese use of criminal organizations internationally, and the duality in its simultaneous domestic conflict with them.

Keywords: *criminal organizations, secret societies, United front, intelligence, guanxi, political-criminal nexus, Black Mafia, Red Mafia*